

Kon. Chr. Jørgensen

12te Aarg.

1881.

22de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af K. Thronsen.

15de November — 21de Hefte.

Decorah, Iowa.

Vaa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the Post-Office at Decorah as 2nd class matter.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afværende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt

Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Ark i Omflag to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forstud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overcalt ere sikre. Nye Subskribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: **R. Thronsdjen**, Drawer 1014, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mandts Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Vedkommende er paalidelig.

7 forudbetalte Exemplarer sendes 1 Aar for \$12.00.

Ældre Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.

N. S. Hasjel har et fuldtændigt Oplag af gode Grocerivarer, fra norsk Lørfisk til fransk Syltetøi. Godt Udvalg af Stentsøi, Glasvarer og Lamper — Cigarer, Tobak og Bider — Kolonialvarer, Specerier, prefereret Frugt og Fisk, Fedenvarer, Fiskevarer og Trævarer, samt Mel og Kreaturfoder; Alt til Dagens billigste Priser.

Decorah, Iowa.

Indhold af 18de Bind (1879 II.) af „For Hjemmet“.

„Kun dagligdags er al din Dont“. — Hugenotterne som Galeisflaver. — Japaneserne. — Den gamle Thepotte. — Brev til Lagard fra en tyrkisk Kadi. — Sokrates's Fængsel og Død. — Strøtanter. — Jøderne i Konstantinovel. — Gaader og Oplosninger. — Blandinger. — Pater Klemens. — Buggesang. — Gustav Wasas Historie. — Prinds Louis Napoleon falden. — Møllen og Bæffene. — Jordklodens Indre. — Giv Gud Æren. — Til Ungdommen. — Smaa historiske Notitser. — Den gamle Mand og Bræsten. — Læsefrugter. — Ved det døde Hav. — Hvad hedte den barmhjertige Samaritan? — Sønnen i rette Tid. — Washingtons Magimer. — Kimbreve fra naunkundige Mænd. — Insekternes Mustelstyrke. — Verdenspostvæsenet. — Benedetto Marcelli. — Fra Madagaskar — Til Belønning af en Anekdoter, som fortælles om Pascal. — Mærkelige Tal. — Evang. lutherisk Folketalender, anmeldt. — Til Professor M. J. Monrad. — John Maynard.

Bindet bestaar af 12 Hefter, 356 Sider, samt Titellad og Register og endes portofrit for \$1.00.

R. Thronsdjen,
Dr. 1014, Decorah, Iowa.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

12te Aarg.

15de November 1881.

21de Hefte.

Familien Hellsdringen.

En Fortælling af Eugenia von Miklaff.

Stogtyvende Kapitel.

Noget Skridt videre paa Willegrimsveien.

Næsten tre Aar vare gaaede; det var atter Foraar. Frugttræerne i Hellsdringen stode allerede med hvide Blomster, Sædens lysgrønne Farve glædede Diet, og Lærkerne stegte jublende mod Sky. Horisonten var bedækket af lette Skyer, Græs og Blade dustede efter en forfriskende Mairregn, og selv Jorden syntes at aande friskere. Med langsomme Skridt gik Hildegard om paa den lille Græsplæn, der skilte Slottet fra Voldgraven og var forbunden med den store Have ved Broen, og nød den deilige Luft og Foraarets spirende Frodighed rundt om. Hun saa efter, om Pinstelillierne allerede havde sat Knopper, hun glædede sig over Kastanjetræerne, der snart vilde sprænge Knopperne og udfolde sine hvide Blomster. Hun lyttede til Nattergalerne, der lod sine Stemmer lyde end stærkere efter Regnen, og svarede hinanden fra nær og fjern. Hun var næsten slet ikke forandret i det 17de, — det var de samme bløde Former, det samme barnlige, noget frygtfulde Blik, som gjorde, at man endnu kunde antage hende for at være 17 og ikke 21 Aar;

hun bar hendes hele Væsen Præg af større Sikkerhed og Selvstændighed. Hun plukkede Violers til en liden Buket, og først, da hun kom til Sløjbygningen, hvori Bibliotheket laa, stansede hun. Hendes Fader sad derinde ved det aabne Vindue og læste; hans Haar, der nu var blevet ganske hvidt, bevægedes let af Lufttrækket. Han nikkede venligt ud til sin Datter.

„Vil du komme ud, kjære Fader?“ spurgte hun. „Det er saa skjont herude.“

„Synes du, mit Barn? — Du har vist Ret deri, den friske Luft gjør godt.“ Han gik bort fra Vinduet, og kort efter hørte hun hans Skridt paa Trappen. Hun gik ham imøde i Hallen.

„Se, hvilke smukke Violers, Papa! Jeg troede ikke, at de vare udsprungne endnu.“

Han saa paa dem for at behage hende og lod derpaa sit Blik glide hen over Bjerget, hvis smukke Kirke skinnede gennem Træerne fra det Fjerne.

„Det er ganske klart i Vest“, sagde han, „jeg tænker, vi ville beholde smukt Veir nu.“

„Det haaber jeg ogsaa, og se her, Træerne slyde alt Knopper, Kastanjerne ere ganske grønne, deres Blomster springe snart ud — om otte Dage, naar Ma-

thilde kommer, vil Hællbringen vise sig i sin skønneste Flor."

"Og Gerhard kan da allerede være hele Dagen ude. Har du været hos Præsten idag?" afbrød han sin egen Tankegang.

"Ja, jeg kommer netop dertil. Jomfru Dore er meget daarlig idag, hun kan neppe staa paa Benene, men vil dog besøge Alt selv, og bliver vred, naar Pigen vil udrette Noget af, hvad der tilkommer hende. Den stakkels, gamle Præst er et sandt Monster paa Taalmodighed."

"Min kjære Groner! Jeg vilde blot ønske, at han vilde beslutte sig til at tage en Kapellan, men det vil der slet Intet blive af, thi han næsten behøver ligesaaamegen Hjælp, som Jomfru Dore."

"Ja, jeg forsøgte at overtale ham, men han mente, det gif dog ikke an at leve uden at gjøre Nytte; saa slemt var det dog ikke med ham."

"Jeg kan nok forstaa det," sagde Præfidenten alvorligt. "Måttet alle Erfaringer i det ydre som det indre Liv, hænger man dog saaledes sammen med Verden, at man gjerne stuffer sig selv med Hensyn til sin Alder og sine aftagende Kræfter og holder sig selv for uundværlig. Hvor meget klogere det vilde være, om man i Tide overlod sine Forretninger til yngre, kraftige Folk! — Men der er saa saa saavel i Stats- som i Privatlivet, der kunne glemme sig selv til Nytte for det Hele."

Saaledes talte Fader og Datter fortroligt sammen, indtil Solen begyndte at synke, og kjølige Skygger traf hen over Egnen. Da forlod de Haven for at vende tilbage til Bibliotheket, hvor de som sædvanligt opholdt sig mest om Sommeren. Alt var der som før, Intet havde forandret Plads, men istedetfor at de før samlede om det store, runde

Bord i Midten og Sofapladsen ved Kammeret, stode nu Binduesnischen med dens smale Bænk, lille Bord og to Kænestole dertil. Den første var Hildegards Plads, de to sidste bleve benyttede af hendes Fader og Præsten, som var daglig Gæst der, naar Veiret var godt. Denne Forandring kom af, at de nu vare saa saa, og de tomme Stole omkring dem, især den tomme Sofa, som altid blev benyttet af Moderen under hendes Engdom, vakte vemodige Følelser. Denne Nische med det lille Bord var netop tilstrækkelig til tre Personer.

Saa saa vare de blevne! I April var det to Aar siden, at Moderen ogsaa havde forladt dem for at gaa bort til det himmelske Hjem. Efter en smertefuld Vinter, der medtog hendes sidste Kræfter, og i hvilken hun ogsaa havde haft mange aandelige Ansægtelser, som hun for ikke havde kjendt, men hvoraf hendes Tro, hendes Haab og Kjærlighed til hendes Forløser altid var gaet levende frem, havde hun naaet Maalet for sin Længsel. Blidt og stille var hun slumret ind, saa blid som hendes Sjæl havde været, saa stille, som hun i disse Trængselsaar var blevet ved sin Herres Hjælp. Med et venligt Smil, med Blikket fæstet paa hans Kors, der hang ligeoverfor hende, og sin Haand i sin Mandts var hun sovnet end, og han mærkede ikke, at hun var død, før han følte hendes Haand blive koldere og koldere, bøjede sig over hende og ikke funde mærke, at hun traf Aande. Nu var dette kommet over ham, om hvilket han altid havde tænkt: "Kun ikke det, jeg kan ikke bære det" og ligeledes over Hildegard, der ofte med Ængstelse havde sagt: "Hvor skal jeg, naar min Moder er borte, hente Raad og Styrke for mit Hjerte, der trænger saameget til Kjærlighed og til at udtale sig?"

Mathilde havde ikke været nærværende

ved Moderens Død; de havde alle vænnet sig saaledes til det lange Sygeleie, at de ikke kunne tænke sig Døden saa nær. Stumme sad Fader og Datter ligeoverfor hinanden, indtil de bitre Ord kom over hans Læber: „Saaledes bliver Alt taget fra mig, snart er jeg ganske forladt!“ Da havde Hildegards Bønhørelse brudt alle de Skranker, hvormed hendes Frygtfomhed ellers bandede hendes Følelse; hulkende faldt hun sin Fader om Halsen med de Ord: „Kjære Fader, Gud vil ikke forlade os, og jeg haaber, at han vil hjælpe mig, — o, gid jeg kunde være Noget for dig!“ — Han havde trykket hende fast til sit Hjerte, og da han saa ind i de taarefulde Øine, der bedrøvet saa op til ham, for at se om hendes Kjærlighed dog slet Intet var for ham, da havde de havt det samme Blik som Amalias i hendes Ungdom, kun alvorligere, næsten endnu inderligere, og han havde anet, at hun havde efterladt ham den bedste Trøst i denne Datter. Han var ikke blevet stoffet. Det Ansvar, der nu hvilede paa Hildegard, den store Opgave, der laa for hende, at erstatte sin Fader nogenlunde, hvad han havde tabt, styrkede hendes Mod, rev hende ud af hendes Tilbageholdenhed og Frygtfomhed, og gjorde hende fuldkommen voksen det Kald, som Gud havde givet hende. I stille Bøn hentede hun hos Ham Naad, Trøst og Visdom, og om ogsaa hendes Virken næsten ikke var synlig, saa sporede man dog overalt den Velsignelse, der fulgte af hendes samvittighedsfulde Bestyrelse. Skjønt hun nu var meget bundet ved Huset, saa havde hun dog Tid tilovers for Enhver, der behøvede hende, især for de Nødlidende, for sine Fattige. Missionen var Glanspunktet i hendes Virksomhed, hendes Hjertes stille Glæde. Hvilke indre Kampene dette Hjerte havde at bestaa, hvorledes

Bedrøvelsen, Længselen efter hendes Kjære, ofte hjemsogte det smerteligt, hvorledes Ensomheden trykkede hende, og der endog kom mørke Tider, da hendes freidige Tro blev formørket af Stær — det anede Ingen, det vidste kun hendes Gud. Kjærligheden til Ham var den brændende Fakkell, der lyfte for hende ved al hendes Gjoren og Liden, og hans trofaste Haand holdt hende.

Stille, i barnlig Enfold, vandrede hun sin Vej, hendes høieste Maal var: At bære Korset efter sin Frelser til hans Ære, til sin Næstes Gavn og sin egen Sjæls Salighed. Saaledes vandt hun lidt efter lidt, sig selv ubevidst, en stedse større Indflydelse paa sin Fader, og hvad der især glædede hende, han begyndte at udtale sig om sin Tro for hende. Det havde vistnok været længe, og der var vel foregaaet meget i Præsidentens Sjæl, før han besluttede sig dertil; — hun havde ogsaa været mest ængstelig med Hensyn hertil, og skjønt der ofte havde ligget hende Ord paa Læberne, der spillede hen derpaa, saa havde hun dog holdt dem tilbage, uvis om hun vovede at udtale dem. Senere havde hun gjort sig Bebrejdelser over, at hun havde været saa forsigtig og bedet Herren om at vise hende det rette Dieblif. Han havde vist hende det.

Det var nogle Uger efter Fru von Hellbringens Død, da Præsten, som sædvanligt, var paa Slottet; Præsidenten sad med ham i sit Værelse, og de havde først begge fordybet sig i gamle Tider, Ungdomsdage, som var Husherrens fjerreste Samtaleemne; men derpaa begyndte han at stille indtrængende Spørgsmaal om Troeslæren til sin gamle Lærer, i Særdeleshed om de sidste Ting: Død, Dom, evigt Liv og Opstandelsen.

„De har altid elsket et grundigt Studium, min bedste Hr. Baron“, sagde

Præsten, „desaarsag synes selv de tilkom-
mende Ting ikke at ligge fjernt for deres
forstende Aand; men for vor Forstand
er der lagt et Slør derover, som vi ikke
kan sønderrive, — det Lidet, der er sagt
derom i Skriften, er gaadefuldt for os i
vor jordiske Tilstand — vi maa haabe
og troste os med, at Guds Kjærlighed
engang jævner Alt, og at den Aelse,
som han har nedlagt derom i vore Hjer-
ter, bliver til Sandhed.“

„Men der gives Tider,“ svarede Præ-
sidenten, „da man bestemt forlanger en
fast Grund, hvorpaa man kan bygge sin
Tro og sit Haab paa det evige Liv, og
da saadanne almindelige Følelser slet ikke
hjælper.“

„De udtaler der, hvad jeg undertiden
selv har følt i de sidste Aar,“ sagde Præ-
sten oprigtigt, — „jeg har da forsøgt
med Magt at styde min Forstand tilside
og at holde mig til den ensfoldige
Barnetro, der desværre forlader En med
de modnere Aar, men som tilfredsstillen
dem, der har den.“

„Der synes mig at være saamegen
Modsigelse i Skriften om Veien til Sa-
lighed,“ tog Præsidenten Ordet. „Det
heder saaledes: „Vi skulle arbejde paa
vor Saliggjorelse med Frygt og Bæven,“
og et andet Sted: „Alt kun Troen ret-
færdiggjør“. Paa den ene Side for-
langer altsaa Gud vor Medvirkning til
Opnaaelsen af Salighed, og paa den
anden Side lægger han ingen Vægt der-
paa, men kun paa Troen og Kristi For-
tjeneste.“

„Guds Barmhjertighed er stor,“ sagde
Præsten; „han tager vor gode Villie i
Gjerningens Sted. Han forlanger Ly-
dighed mod sine Bud, men hvor vi ikke
kunne opfylde dem, dækker han det Mang-
lende med Kristi Fortjeneste.“*)

*) En Vidskabelse, som ofte høres blandt
Folk, som ikke tage det alvorligt med sin Kri-

„Pastor,“ svarede Præsidenten ind-
trængende, „De maa give mig en kkestemt
Grund. Alt dette har jeg ogsaa sagt
mig selv før, men det har ikke været til-
strækkeligt i Trængselens Tid. Vis mig
nøiagtigt Veien til Salighed, som det
staar i Bibelen, ikke blot i almindelige
Talemaader. Vidskeltig burde jeg alle-
rede for længe siden have kjendt den,
men det forekommer mig dog, som om
den er mig ganske fremmed, og som om
jeg maa vandre paa en anden Maade
end hidtil, dersom jeg vil komme derhen,
hvor mine Kjære ere gaaede forud.“

Præsten taug et Dieblif, — han folte
sig ikke sikker selv — vel i Væren — men
ikke i den levende Tro, og ligeoverfor
disse Fordringer kunde ene Troen hjælpe.
Han tænkte over, hvorledes han skulde
finde det rette Ord for at berolige Præ-
sidenten. Ingen af dem havde bemærket,
at Hildegard var kommet ind under de
sidste Ord, og var blevet staaende ved
Døren for at lade Faderen tale ud. Da
Præsten ikke svarede, kom hun nærmere
og lagde sagte sin Haand paa Faderens
Stol.

„Kjære Fader,“ sagde hun frøgtfom,
men dog fast, „den faste Grund er Jesu
egne, sande Ord, han, som er Gud selv.
Han siger jo, at Han er kommet for at
søge og saliggjøre de Fortabte, at hvo,
der tror paa ham, skal leve, om han
end dør.“

Præsidenten saa op i hendes udtryks-
fulde Zine.

„Du har denne Tro, mit Barn, det
ved jeg,“ sagde han rørt. „For Eder

stendom. Vi kunne ikke for nogen Del blive
retfærdige for Gud ved vore egne Gjæringer.
Gud udsetter ikke den mindste Synd for Juste-
tet — han har straffet alle Synder paa sin
Søn Jesus Kristus; ved med Troen at tilegne
sig Kristi Fortjeneste er det, at Synderen kan
blive retfærdig for Gud.

Kvinder er det ikke vanskeligt at tro, det ligger i Eders Følelse, men med os er det noget Andet."

"Vor Følelse," svarede hun meget bevæget, "gjør det maaske lettere for os at tro, men det kan aldrig være en sikker Ledetraad; thi den vasker hid og did. Det er kun Guds Ord, som bliver urodfølgelig, og hvori vi finde Alt, hvad vor Sjæl behøver for dette og det andet Liv."

"Sig mig endnu flere saadanne Guds Ord, mit Barn," sagde Præsidenten blødt.

Hun rødmede, taug et Dieblif for at fatte sig og ansørte derpaa i en sagte, alvorlig Tone de Ord: "Hvo, der hører mit Ord," siger Herren, "og tror den, som mig afsendte, haver et evigt Liv og kommer ikke til Dommen, men er gaaet over fra Døden til Livet. Jeg er det Kjönsens Brød. Hvo, som kommer til mig, skal ikke hungre; og hvo, som tror mig, skal aldrig tørste. Alt, hvad min Fader giver mig, skal komme til mig; og den, som kommer til mig, skal jeg ingenlunde kaste hen ud."

Hildegard var blevet meget angrebet, da hun aflagde denne Betsjendelse for sin Fader og Præsten; men hun sølte dog en salig Glæde over, at hun fik Lov der-til, og at hun ikke havde manglet Ord. Hun vilde slet ikke bruge sine egne, hun mente, at Guds Ord vare de bedste. Begge hendes Tilhørere taug. Præsten tænkte paa det Sted i Skriften: "Af de Umyndiges Mund vil jeg berede mig Lov", og var tilbøds forundret, men tilbøds ogsaa bevæget over sin Glev, som kunde mere, end han havde lært hende. Hos hendes Fader var Ordene trængt dybere ind, end han kunde sige, han sagde blot efter en Pause:

"Jeg tror, du har fundet den rette Vej, mit Barn."

I fra denne Dag vare Skrankerne

faldne; Hildegard vidste nu, at hendes Fader gjerne hørte om disse Ting, og naar der gaves Leilighed, talte hun med ham om sin Tro og fortalte ham om de Bøger, hvori hun læste. Derved blev Forholdet mellem dem meget inderligere, og trods al den Sorg, der havde rammet Hællringen, gaves der fredelige Timer for Hildegard, blandet med stille Glæde, der heller ikke gif sporløst forbi hendes Fader.

Og Mathilde? — hvorledes havde hun baaret Tabet af sin Moder, der vel ikke kom hende uventet; thi hun saa Alt, hvad der var sørgeligt, lige i Dinene, men dog i Diebliffet altfor pludseligt. Da hun fik Brev fra sin Fader med denne Efterretning, sølte hun, at hendes Tro ikke var denne Smerte vogen. Alle gamle Saar brød op paany; Sorgen havde næsten overmandet hende; hun havde lukket sig inde paa sit Værelse og kæmpet og stridt, indtil hun om Aftenen kom ud, meget stille og bleg, med fast sammenpressede Læber, og om end ei uvenligt, saa dog bestemt afviste sin Gemals varme, deltagende Ord. Hun mente, han kunde dog ikke føle som hun, og derfor var enhver Berørelse af dette Saar hende utaaleligt. Hun bad ham om at faa reise til Hællringen den næste Dag; han sølte sig saaret ved hendes Tilbageholdenhed, men gav strax sit Samtykke og sagde, at han allerede havde forberedt Alt dertil og naturligvis vilde reise med. Derpaa sad de tause ved Siden af hinanden; han havde taget Avisen i Haanden, og hun sølte sig oprørt over, at han kunde læse saa rolig. I Hællringen var hendes egen Smerte traadt i Baggrunden for dyb Medfølelse med Faderens, hun havde overvundet og glemt sig selv for at være ham til Trost; der syntes hun at være den gamle, kraftige Mathilde og en Støtte for de Andre.

Dg det havde ikke blot været tilsyneladende. Her, hvor hun havde følt sin første Dragelse til Troen, sin første Erkjendelse og Iver efter at gaa Guds Bei, vaagnede dette atter mere op ved den nye Smerte. Umgangen med Hildegard og den fortrolige Udvekslen af Tanker med hende havde ogsaa en velgjørende Indflydelse. Hun vendte blødere og med mere Ro i Sindet tilbage til Machow, hun glædede sig til at gjense sin lille Gerhard, som imedens havde været overladt til Fru von Kamnitz's Varetagt, og begyndte atter sit Liv der med nye, gode og, som hun haabede, faste Forfætter.

Men de gamle Skjær dukkede op paany. Kurts Videnstabelighed, hans Herkesyge, hans Hensynsløshed vedblev at være uoverstigelige Hindringer paa hendes Bei; — de opirrede hinanden gjenfædig. Tilfædft levede hver efter sin Tilbøielighed, begge følte sig inderlig ulykkelige og søgte at skjule det for hinanden. Han søgte at forjage sine ubehagelige Tanker ved Selfabelighed, Jagt og lignende Fornøielser, hvorved hans Karakter ikke viste sig fra den elstærkelige Side; hun viste ham i Ord og Blkke, at hun meget godt kunde undvære hans Nærvarelse, men var ellers mønsterværdig i al ydre Gjærning. Hun overlod ikke sit Barn til Andre, men havde det hele Dagen hos sig, naar hun ikke af Hensyn til sin Mand og andre Folk maatte gjøre Besøg, som hun dog indskrænkede saa meget som muligt; hun forestod sin Husholdning med den største Samvittighedsfuldhed og havde begyndt en indre Missionsvirksomhed blandt sine Folk, — de n havde rigtignok egentlig kun Hensyn til det ydre Forhold, til Hjerterne var Mathilde endnu ikke trængt. Hun stod høit i Alles Agtelse, den Ringes som den Fornemmes. I Selfab indrømmede man

hende gjerne en af de første Plads; — hendes hele Væsen, hendes Begavelse, hendes Skjønhed syntes at berettigede hende dertil. Der kunde hun, sammenlignet med hendes indesluttede Væsen i Hjemmet, være meget livlig, undertiden endogsaa munter, og det var til ikke liden Sorg og Uregelse for Kurt, at hun havde venligere Blkke for alle Andre end for ham. Det var kun Gerhard, som var det fælles Middelpunkt for deres Kjærlighed, deres Tanker. Den lille Gut, som i det Hele taget var et stille, roligt Barn, var inderlig glad i begge Forældrene. Naar han sad paa Tappet ved Mathildes Fodder og jubledes som en liden Fugl med sit glade, uforstaaelige Blubber, og Kurt kom ind, saa strakte han sine smaa Arme ud imod ham, og de store, brune Dine smilede snart til Fader snart til Moder. Da bleve de beggete blødere om Hjertet, og Kurt overlod sig til sin naturlige Hjertelighed, som ellers ikke kom frem.

Hvert Aar tilbragte de nogle Uger i Hellbringen, det var Glanspunktet i Mathildes Liv. Det skulde de ogsaa dette Foraar, og denne Gang rejste de noget tidligere end ellers, fordi den nye Kirke paa Klosterbjerg, efterat have været under Arbeide i fem Aar, skulde blive indviet; en Fests, hvortil der strømmede Folk fra nær og fjernt. En smut Middag nærmede Mathilde sig sit Fædrenejhem, og det viste sig virkelig for hende i den Pragt, som Hildegard havde ønsket. Hun sad tilbagelænet i Vognen i stille Tanker og lod sit Blik glide hen over alle kjendte Gjenstande, medens den treaarige Gerhard var indslumret paa hendes Skjød, træt af den lange Fernbanereise. Udtrykket i hendes Ansigt viste, at hun hengav sig til behagelige Følelser; imidlertid lod hendes Mand, der sad ved Siden af hende, sine Dine

provende glide over Eng- og Ugerstykker og gjorde nu og da en Bemærkning over, hvorledes det stod. Saaledes lode de Kirsebæralleen, der stod i fuld Blomstring, og den grønne Eng ved Siden bag sig, bøiede ind i Landsbøen og fjørte langs Parkmuren, hvor alle de gamle Yndlings-træer stode fulde af Blade og utallige Blomster. Nu og da bleve de Forbigaaende staaende og hilse dem venligt. Endelig naaede de over Broen til Boldgraven, og foran Hallen modtoges de af Præsidentens hoi Skikkelse og Hildegards glædestraalende, bevægede Ansigt. Da var atter Byrden taget fra Mathildes Hjerte, hun lod alle forstyrrende Tanker bag sig, og hendes Ansigt straalede ligeledes kun af Lykke og Glæde.

Hun rakte Hildegard den lille, søvnige Dreng, hvis uordentlige, krøllede Haar og purpurrode Kinder vidnede om, hvor fast han havde sovet, medens Zinene halvt skjælmst, halvt med Uergrelse over, at han var bleven vækket, saa frem under de mørke Dienhaar, og derpaa atter faldt sammen af Træthed. Men han maatte nu opmande sig; Præsidenten tog ham paa Armen, og nu saa han ogsaa en gammel, kjær Ven, sin Legekammerat i Høllringen, „Harald“, — der vel var bleven meget stiv og kun spiste Raadsensbrød, men var en uforlignelig Kammerat for den lille Gerhard. Den gamle Hund forsøgte at reise sig paa Bagbenene for at kisse sin lille Velhunders Haand. Denne kunde ikke modstaa det; han lod sig glide ned af sin Bedstefaders Arme, og snart havde han sat sig med sin Kammerat under Præsidentens store Skrivebord, som var hans Yndlingsopholdssted. Alle de Andre samlede sig om Sofapladsen ligeoverfor og vare snart i livlig Samtale.

Indvielsen af den nye Kirke blev veblickelig Gjenstand for Samtalen; man

haabede, at Kongen vilde komme til Høitideligheden. Præsidenten havde været meget ivrig ved Forberedelserne; han gjaldt nu ikke blot for at være Hoved for det Konervative men ogsaa for det kirkelige Parti i Egnen. Om han helt hørte dertil, vidste kun han, i hvert Fald interesserede han sig levende for deres Foretagender og ofrede dem gjerne sin Tid og sine Kræfter.

Kurt sølte sig ikke ret behagelig tilmode mellem alle disse Interesser, der kun lidt berørte ham; han gif snart ud og betragtede heller Bygningerne og de Forbedringer, som hans Svigerfader havde gjort. Mathilde derimod levede op paa ny; hun fandt her levende Deltagelse for alle sine egne Foretagender og tog ogsaa levende Del i sin Faders og Søsters. Hver Dag bragte hende ny Beskjæftigelse, en ny Interesse, og om Aftenen syntes hun neppe, at hun havde havt Tid til at udtale sig derom. Saaledes saa det ud, som om et lykkeligt Familieliv var vendt tilbage i Høllringen; men det var kun Hildegard, der i Sandhed sølte det, hendes Fader mest efter hende. Denne sidste stemte godt overens med sin Sviger-son, der lod hans Forbedringer, om de end ikke vare ganske efter hans Smag, vedvares Retfærdighed og ikke tillod sig noget Indgreb i sin tilkommende Besiddelse, en Handlemaade, som Præsidenten anerkjendte. Han glædede sig over Mathilde, der netop indtog den Stilling, som han havde haabet, og som behagede ham — han holdt hende for lykkelig; hun viste ham kun den bedste Side af sit Liv, dets egentlige Væsen kjendte han slet ikke. Den lille Gerhard var hans Niese, og han takkede ofte Gud for denne Betsignelse, der var levnet ham, skjønt han syntes, han var forfulgt af Ulykken. BARNET hang med stor Kjærlighed ved ham, og han kunde være vis paa, at naar

han arbejdede ved sit Skrivebord, varede det ikke længe, før han hørte en sagte Støi derunder. Han spurgte da gjerne, hvem det var, og vidste forud, hvad Svar han vilde faa. Strax ligede det lille Krølhoved med de store, mørke Dine frem og svarede: „Jeg og Harald, Bedstefar.“ Det eneste Punkt, som ikke kunde beseires i hans Hjerte, var hans Følelser overfor Rudolf. Den Skuffelse, han havde lidt ved ham, kunde han ikke glemme, maaske heller ikke tilgive endnu.

Kirke-Indvielsen ryffede nærmere. Aftenen før kom der en Gæst, som Præsidenten, trods hans første afflaaende Svar, gjentagende havde indbudt — Præsten Raumann. Ingen Geistlig havde nogensinde gjort et saa sandt, Tillid indgydende Indtryk paa ham, som Raumann, der i sit ydre Væsen var saa ligefrem og beskeden. Han haabede ogsaa at kunne benytte Leiligheden til at vinde ham for Hælldringen, naar den gamle Præst ikke længer var istand til at bestyre sit Embede. Raumann havde nødig forladt sin Menighed, der fuldkommen tilfredsstillede alle de Tanker og Følelser hos ham, der tilhørte Jorden, og som han tillige ansaa for det Arbeidsfeldt, der var ham anbetroet af Gud, men han angrede ikke, at han var kommet; han søgte, at han havde faaet en velsignelsesrig Virkefreds her i den fremmede Egn iblandt Menneſker, der engang havde været ham ganske ubekjendte. Han saa, hvor gjerne Husherren hørte paa ham og bevarede hans Ord i sin Sjæl, hvorledes endog hans Svigerſon, der i Begyndelsen noget uwillig over disse Samtaler, der altid gik over paa det aandelige Feldt, pustede Røgskyer ud af sin Cigar, lidt efter lidt blev opmærksommere og mere stille.

Kurt, der fandt, at sand Kristendom var Sværmeri og Foleri, kunde først blive vundet af en ganske jevn Mand,

hvis Ord vidnede mindre om Begeistring end om den simple Sandhed.

For Mathilde var det nyt at udtale sig paa denne Maade, og skjønt det levende interesserede hende, saa var der dog noget i hendes Natur, som modsatte sig det og undertiden gjorde det pinligt. Hun bragte heller Samtalen over paa Kirkens ydre Form; Raumann maatte nøie beskrive hende den gothiske, romanſke og byzantinſke Stil, hvilken Stilling Døbefonden, Præstestolen, Alteret maatte have, og hvilke Farver, der vare de mest passende til Alterklædet. Hun knyttede dertil Planer for Udsmykningen af Kirken i Hælldringen og Opførelsen af en lignende i Machow, hvor der ingen var. Naar Underholdningen da atter gik over til det indre Liv, maatte hun gjøre den Erfaring, at hendes Anskuelse ofte bleve berigtigede af Raumann, medens han fuldkommen anerkjendte Hildergards. Mathilde lagde saa gjerne Vægt paa Gjæringen. Da hun selv havde søgt Hvile for sin Sjæl deri, saa syntes dette hende altid Hovedsagen — men Raumann viste hende hen til det ene Fornødne, først at sidde stille ved Herrens Fodder, lade sig lære Synds-Erkjendelsen, Bod og sand Tro af ham, da følge Gjæringerne af sig selv, ligesom Frugten af Blomsten, men ved egen Villen og Virken alene opnaar man Fritet. Det er alt Maade, men den udgyder sig kun i et naadehungrende Hjerte, over hvilket Egenwilliens Forhandelse ikke mere hviler. Mathilde søgte, at det var saaledes, at der endnu manglede hende den rette Erkjendelse og Bod, og at hun derfor ikke kunde komme til nogen Fred, men hun formaaede ikke at løsrive sig fra sin Egentjærlighed og fra Tilfredshed over sine Dyrer, der dog ei kunde blive ganske uden Anerkjendelse.

Da hun om Aftenen sad ved sit Børns

Seng, og han havde fremsagt sin Af-
tendbøn :

„Jeg er et Barn saa lille
Og mine Kræfter smaa,
Hjælp mig, o Herre milde,
Til Salighed at naa !
Af, kjære Fader, lær mig
Det ret at gribe an,
At jeg engang i Fred hos dig
Til Hvile komme kan !“

faaldt der vel som en lysende Straale ind i hendes Hjerte, at det ikke blot er Børnet, men ogsaa det voksne Menneske, der Intet kan give sin Frelser, uden hvad det først har modtaget af ham, — men hendes Sjæl holdt ikke fast ved dette Indtryk ; — endogaa det Ydre af Fæsten tiltraf hende mere end det Aandelige, og medens Hildegard begjærlig hang ved hvert Ord, som Herren talede til hende gjennem sin Tjener, saa dvælede Mathildes Tanker mere ved den ydre Udsmykning og Hand-
ling.

Dog var denne Kirkeindvielse en dei-
lig Fest, der efterlod en Belsignelse i mange Hjertier. Trærnes og Buskenes bedste Foraarsmykke bleve ofrede for hermed at pryde Gudshuset, der lyst klart gjennem den lette Taage, som steg op fra Markerne ved Foden af Bjerget.

En Masse Mennesker vare strøm-
mede til, og en høitidelig Tausshed, en Aelse om Guds Nærhed, til hvem dette Tempel blev indviet, gjennemtrængte dem, da nu for første Gang i mange Aarhundreder Klokkerne lod oppe fra Bjerget og toned ned i Dalen. Derefter lod Degelets Toner og kaldte til Lovsang, og derpaa talte Herren gjennem sin Tjener : „Lover Herren, alle hans Gjærninger, i alle hans Herredømmes Steder ! min Sjæl, lov Herren.“

Da Famillien fra Slottet Hældringen gik ned igjennem Bjerget for at gaa hjem, erindrede begge Søstrene anden

Pintfedag for syv Aar siden, da de havde sluttet det Forbund ved Ruinen, der havde havt saa stor en Indflydelse paa deres indre Liv. Var ikke dette nye Gudshus som en Befælgning paa alle disse Ønster og Forhaabninger, der hvilede i Gud ? Maatte ikke alle vemodige Grindringer spinde bort for de guddommelige Forjættelsers Lyd, ligesom Taagen denne Morgen var spunden for Solen ? Begge Søstrene tænkte paa de Beslutninger, som de dengang havde fattet, og hvorledes de havde udført dem. Hildegard sølte sig ydmyget ved Alt, Mathilde saa ikke uden Tilfredsstillelse paa mange af sine Gjærninger, skjønt hun ikke ganske kunde negte, at hun af og til havde snublet ; men begges Tanker mødtes ved deres Broders Grav og hos den ensomme Vandringsmand i det Fjerne.

Mon Rudolfs Tanker vare her idag ? Hildegard havde strevet til ham om Kirkeindvielsen, og det var jo rimeligt, at de maatte tænke paa ham ved denne Fest.

Om Aftenen kom der et Brev fra ham og forhøiede Festens Glæde, skjønt det paa samme Tid vakte Bekymringer for ham. Raumann, der stod i stadig Korrespondence med ham, havde allerede fortalt, at den Station, hvor han hidtil havde arbeidet, var truet af de fiendtlige Kafferstammer, i hvis Midte den laa. Dette Brev bekræftede dette og fortalte tillige, at de nærliggende Missionærers Familier havde forladt sine Stationer og var dragne sydligere. Rudolf var den af sine geistlige Brødre, der var nærmest, men han vilde ikke forlade Stedet. Han fortalte om en Rejse, som han nylig havde foretaget.

„Jeg havde faaet det Hverb,“ skrev han*), „at begive mig til et Sted, der

*) En sarsk Begivenhed fortalt af en afrikansk Missionær.

laa omtrent tolv tyffe Mile borte, og hvor der boede nogle troende Kaffere; dels for at indhente nærmere Efterretninger om Tingenes Tilstand, dels for at opfordre Folkene til at begive sig til et mindre truet Sted. Jeg tog en Kaffer, der kjendte Veien, med mig og satte mig til Hest. For at forborte Veien havde jeg slaet ind paa en Sidevei; thi ved min Rejsekammerats Forsømmelighed var han kommet meget senere, end han skulde, saa at Eftermiddagen allerede var langt fremrykket, inden vi kom ofsted. Jeg havde imidlertid neppe redet to Timer, saa ophørte Veien, og jeg befandt mig i en stor Mark fuld af Torne, som det næsten var umuligt at arbejde sig igennem. De smaa Tornebuske blive nemlig her i Afrika saa høie som vore Blomme- og Kirsebærtræer, de store endnu højere. Med megen Moie arbejdede vi os igennem den en hel tyff Mil, — jeg maatte ofte stige af og føre min Hest ved Toilen, ofte var enhver Udset saaledes spærret, at jeg neppe vidste, om det gif frem eller tilbage. Da aabnede Buskene sig, jeg haabede at være paa ret Vei, men i dets Sted stod vi foran en dyb Kløft, hvor der intetsteds fandtes nogen Dvergang.

Min Fører forklarede nu, at her kunde man ikke komme over, og han vilde vende om, — jeg forsøgte at overtale ham baade med det Gode og Onde, men forgjæves. Da vi efter nogle forgjæves Forsøg paa at finde en Dvergang kom forbi en tom Kafferhytte, tog han denne i Besiddelse, viste paa Solen, som var ved at gaa ned, og lod sig paa ingen Maade bevæge til at gaa videre. Jeg holdt det for min Pligt at gjøre Forsøget, og idet jeg lagde min Sjæl og mit Forbehavende i Guds Haand, begav jeg mig alene paa Veien. Solen sank hurtigt, og da er det strax mørkt i Afrika —

Stumring gives der ikke. Men jeg haabede paa Guds Naade og tog et Bjerg, hvis Omrids jeg endnu kunde skjelne i nogen Fraastand, og som jeg vidste laa i Nærheden af Maalet for min Vandring, til Mærke. Da begyndte det at regne, mine Klæder bleve snart ganske gennemvaaede, og hvad der var endnu værre, Bjerget blev indhullet i Taage og var snart ganske borte — Intet uden Mørke rundt om mig.

Skulde Herren ville forlade mig? — O nei, en liden rød Sky hængede sig over Bjergets Top, blev hvilende derpaa og viste mig Veien, ligesom fordom Aldsoilen lyste for Israellterne.

Underlig Tak fyldte mit Hjerte — jeg fulgte Skyen, trods den stenede, tornefulde Vei og Regnen, der faldt i Strømme og gjorde hvert Skridt besværligt. Efter en længere Vandring saa jeg til Venstre for mig en stor, mørk Gjenstand. Det maatte være en Hottentotterby. Jeg styndte mig derhen i det Haab at finde Tilflugt der og for at vente paa, at Regnen skulde ophøre. Jeg hørte Menneskestemmer derfra, bandt min Hest til et Træ og ilede ind. Jeg kom ind i et forholdsvis stort Rum, hvor der befandt sig omtrent tyde unge Mænd og flere Koner og Piger. Deres Udseende behagede mig ikke, og jeg kunde høre paa deres Sprog, at de hørte til en fiendtlig Stamme. De forlangte strax at saa noget at spise, da jeg forklarede dem, at jeg som enlig Rejsende ikke forte saadant med mig, men snarere havde haabet at saa det hos dem, forlangte de alle slags andre Ting: Tobak, Perler osv. Da jeg Intet havde hos mig, begyndte de at blive fiendtlige — jeg mærkede, at det vilde være bedst for mig at reise videre, kun ønskede jeg at vide Veien og lovede den, der vilde vise mig den, en god Belønning. Der var Ingen, der

vilde gaa ind derpaa, og nu traadte deres Stemning endnu tydeligere frem. En bredskuldret Mand stillede sig foran den lave Jndgangsdør, som kun var til at krybe igjennem, og sagde med truende Gebærder: „Her skal du sove, og du kommer ikke ud igjen, for Solen staar hoit paa Himlen.“ Dette gjentog han flere Gange. Jeg saa i de Umkringstaendes Ansigter, at dette var anderledes ment, og at jeg ikke vilde komme levende ud derfra, dersom jeg blev. Hvad var der at gjøre? — Kun en Bøn til Gud. Da var det, som en indre Stemme tilhviiste mig: „Brug Magt.“ Det synes næsten Vanvid, at jeg vilde bruge Magt mod tyve Mand, men jeg adlød denne Stemme og benyttede det eneste Mittel, som stod til min Raadighed. Jeg svang min Sambok, det eneste Forsvarsmiddel, jeg havde hos mig, og truede med at ville hugge den Første, der vilde gjøre Modstand, ned. — Og Herren sendte en pludselig Stræk over dem, den ene efter den anden forlod Hytten, idet de krøb baglængs ud igjennem Døren. Ved fremdeles at true med Sambokken fik jeg ogsaa en Kaffer til at vise mig Veien, men med det samme jeg besteg min Hest, løb han derfra saa hurtigt, han kunde. Jeg skyndte mig saameget som muligt; thi den pludselige Stræk kunde forvandle sig til Hevn, og mine Fiender kjendte min Bei. Dette bevægede mig ogsaa til, da jeg efter nogen Tid hørte en mistænkelig Larm, at forlade Stien og forsøge at finde Veien, idet jeg stolede paa Guds Hjælp. Og se — Styen svævede igjen foran mig og belyste Toppen af det Bjerg, som jeg skulde naa. Regnen blev mindre stærk, men jeg kunde neppe komme frem for Sten og Tornkrat. Jeg førte min Hest ved Tømmen — en stor Termitertue*), der laa foran

mig som en liden Klippe, bragte saabel mig som mit stakkels Dyr til at smuble. Vi styrtede begge, og jeg troede i Begyndelsen, at jeg ikke kunde reise mig mere, saa forslaaet var jeg. Dog Herren hjalp ogsaa her. — Han førte mig sikkert over rullende Klipper og over en Flod, indtil endelig min Sky flød sammen med Morgenrøden. Skoven blev mindre tæt, og jeg saa den kjendte Bei for mig, der snart førte mig til mit Bestemmelsessted.“

„Ja,“ sagde Raumann, da Hildegard, til hvem Brevet var skrevet, havde læst saa langt, „i hine Lande, hvor Satan især har sit Rige, hvor Kristendommen endnu har gjort ham saa lidet Afbræk, og han mere end her bringer de Troende i dyre Farer og indre Anfægtelser, viser Guds Magt og Naade sig ogsaa tydeligere. — Jeg har ofte hørt om lignende Begivenheder.“

Præsidenten syntes at være meget grebet, men han sagde Intet; Hildegard var den Eneste, der gav sine Følelser Luft og udbrød:

„Gud være lovet, der har bevaret Rudolf! Ja, i hans Haand gaar det sikkert gjennem enhver Trængsel; han hjælper i rette Tid!“

Raumann saa paa hende, som hun stod der ved Siden af sin Fader med straalende Dine, der lyfte af tillidsfuld Tro. Det forekom ham, som han aldrig havde seet en Pige, der var et saadant Monster paa en sand, kristelig Jomfru som Hildegard.

Da han en Tid efter skrev til Rudolf, kunde han ikke lade være at bemærke, hvilken Skat denne dog havde i sin Pleiesøster. Han havde ikke fundet hendes Lige. Om Rudolf efter Modtagelsen af dette Brev først blev opmærksom paa Hildegards Fortrin, er uvist, — hun anede naturligtvis Intet om denne Brevvevling og vilde sandsynligtvis kun have

*) Termiter er en Art store Myrer.

følt sig dybt beskæmmet og ydmyget, dersom hun havde vidst det, — men hans næste Brev til hende havde en anden Tone, end de foregaaende. Før havde han sædvanligvis talt som en erfaren, forstandigere, ældre Broder, nu begyndte han at tillægge hendes Mening mere Værd, hans Sprog var varmere. Hun forstod ikke, hvorfor han pludselig holdt saameget mere af hende, og var bange for, at han satte hende for høit til ikke at blive stuffet. Hun søgte at gjøre ham dette begribeligt, men det lod ikke til at hjælpe.

Festdagen var forbi, Raumann borte, og snart ogsaa Kurt med Mathilde og den lille Yndling, der saa godt forstod at forjage Skyerne fra Bedstefaderens Pande og det sorgfulde Blik i hans Øine. Den første Aften, da Præsidenten og Hildegard igjen vare alene sammen, forekom dem meget ensom.

„Papa,“ sagde Hildegard, da de sad sammen ved Vinduet i Bibliotheket; „vi maa finde paa Noget for at fordrive de sørgelige Tanker.“

Han smilede noget tvivlraadigt.

„Hvad skulde det være?“ spurgte han. „Du tænker vel paa Mathildes driftige Forbedringsplaner?“

„Saa langt vil jeg dog ikke gaa,“ svarede hun spøgende, „men jeg fandt nylig i en Mappe med gamle Bygningsudkast en Tegning til denne Flot af Slottet, hvori Bibliotheket er, og saa, at der har været paataent en Karnap ved vor sædvanlige Virduesplads. Jeg ved ogsaa, at der engang for nogle Aar siden var Tale derom, og at Rudolf tegnede Karnappen efter den oprindelige Plan. Her er den,“ tilføiede hun og tog en meget omhyggelig udført Tegning ud af Mappen, der laa paa det store Bord i Midten.

Præsidenten saa med Interesse paa den.

„Den er virkelig meget smuk og i Stil og visde vist ogsaa gjøre os megen

Fornøielse i Sommerdagene. — Nu, naar det gjør dig Glæde, saa vil jeg tale med Bygmesteren derom. Maaſte kunne vi overraske Mathilde dermed, naar hun kommer igjen.“

„Og Rudolf ogsaa,“ tilføiede Hildegard noget vemodigt.

Præsidenten svarede ikke derpaa, men hun saa til sin Glæde, at Planen gav ham en behagelig Udspredelse. Snart havde han aftalt og indrettet Alt; efter nogle Ugers Forløb blev Bygningen paabegyndt og skulde blive færdig i Løbet af Sommeren, medens de vare paa Mathow.

Deres Ophold der var vel kun kort, men saameget mer indholdsrigt. Edwin Hofen, som forrige Aar havde mistet sin Fader og siden havde opgivet sit juridiske Studium og overtaget sin Arv, var næsten daglig Gæst der. Det var ikke saa let at afgjøre, om det var Mathilde eller Hildegard, han viste mest Opmærksomhed, men i ethvert Fald blev Kurts Humor og derved hele Husets Atmosfære meget trykkende.

En Eftermiddag, da han var kommen did, vare Søstrene blevne enige om ganske at unddrage sig Herrernes Selskab, for fra sin Side at undgaa enhver Anledning til Ubehageligheder; kort efter havde ogsaa Kurt forladt Huset for at ride ud. Præsidenten var blevet alene tilbage med von Hofen. Da de nogen Tid efter kom ind i Dagligværelset, var denne just i Begreb med at anbefale sig; Præsidenten trykkede hjerteligt hans Haand og syntes at være i stor Bevægelse, hans Træk viste, at modstridende Følelser bevægede hans Sjæl. Da Gæsten var taget bort, gik han med hurtige Skridt op ned i Værelset, og syntes slet ikke at bemærke sine Døire. Mathilde gik endelig hen til ham og spurgte, om der var hændt ham noget ubehageligt. Han rystede

paa Hovedet — hun saa, at han ikke vilde udtale sig.

„Hildegard,“ sagde han pludseligt, „naar skriver du til Rudolf?“

„Jeg havde tænkt at vente, til vi kom tilbage til Helligdommen. Posten gaar altid kun i de første Dage af Maanedene, der er altsaa Tid nok.“

„Glem ikke at skrive til rette Tid og send ikke Brevet bort, før jeg har lagt nogle Linjer ind. Han fortjener, at vi ere kjærlige mod ham! — Desværre have vi saa lidt Velighed dertil!“ tilføiede han med et halvt undertrykt Suk.

Søstrene saa forbausede paa hinanden, men Glæden lyfte i Begges Dine. Hofen havde vist fortalt deres Fader noget om Rudolf, som havde overvundet hans Mistro mod denne og retfærdiggjort hans News Handlemaade. De vilde saa gjerne vidst, hvad det var, men Præsiden-

ten udtalte sig ikke videre derom. Han syntes at være blodere efter denne Tid, og man horte ofte Ytringer af Ydmyghed, som man ikke var vant til hos ham; — hans Yndlingslemne var Missionen, som han ivrig søgte at befordre. Rudolf, som han før nødigt havde villet tale om, var nu hans kjæreste Emne. Hofen steg overordentlig i Hildegards Mening ved denne Forandring, som han havde frembragt, og hun kom ham meget venligere imøde end tidligere. Han opfattede dette anderledes og knyttede Forhaabning dertil, som hun først ikke forstod, men da hun fattede hans Mening, optraadte hun saa bestemt derimod, at han pludselig blev borte. Det sidste, hun hørte om ham, var, at han morede sig med i høi Grad at udmærke Gueline Kamnitz, der netop var blevet voksen.

(Fortf.)

Den havaiiske Øgruppe eller Sandwichsøerne.

(Af Dr. G. Hartwig.)

III. Sandwichsøernes Historie.

Hawaiis Historie begynder for os først i det Dieblis, da Cook den 19de Januar 1778 ankom til Kauai og Nihau. Der levede vel i Folkets Sange et Minde om en lang Kongerække; allerede tidligere havde Gaetano (1542) opdaget denne Øgruppe, men det var dog først Cook, der tændte Lyg, hvor der for var Mørke, og saaledes lagde for Dagen, hvad Spanierne af Frygt for Hlibustierne havde holdt hemmeligt. Den store Søfarer opholdt sig kun kort Tid her ved sit første Besøg, og saa kun den for omtalte nordvestlige Del af Archipelet. Synet af de uhyre store Skibe, „svømmende Der“, vakte ubeskrivelig Forbauselse hos de Indfødte, som allerede for længe siden havde glemt Spanierne;

det meget Fjern, de saa, vakte deres Begjærighed; der foresalbt flere Tyskerier, som bleve straffede med Geværskud.

Den 2den Februar seilede Skibene bort fra Nihau for at gjøre Opdagelser i Norden og gjennem Behringsstrædet trænge ind i Ishavet.

Imidlertid flet den vidunderlige Efterretning fra Ø til Ø, og kom endelig ogsaa Kalaniciopau for Dre, der herskede paa Hawaii. Man fortalte ham om de Fremmede, der lignede Guder, om den Torden og Lynild, de førte med sig, at de vare komne fra Himlen og igjen dragne didhen. Kort Tid derefter foretog Kongen, ledsaget af sin Yndling og Brodersøn Tameamea, et Erobringstog til Maui, hvor han den 26de November

1778 vandt et stort Slag. Seierher-
 rerne tilbragte Natten paa Nordkysten
 af Maui, og næste Morgen kom de frem-
 mede „Guder“ paa deres svømmende
 Der tilbage fra Norden. Der blev dre-
 vet en livlig Luffhandel, og den 30te
 November gjorde Kalaniopuu et høitide-
 ligt Besøg ombord. Hans Broder søn
 Tameamea blev Natten over paa Skibet,
 til stor Befymring for Folket, og da Ski-
 bet fjernede sig noget fra Kysten, ansaa
 man ham allerede som fortabt. Dog
 den følgende Morgen viste dem, at deres
 Frygt var ugrundet, thi den unge Hov-
 ding steg uftadt iland, da Cook, der ikke
 vidste, hvilket fornemt Besøg han havde
 haft, seilede til Hawaii, som først for-
 rige Dag var blevet opdaget. Den 2den
 December kom han ved Kohala til Ky-
 sten af denne store Ø, og fortsatte derpaa
 langsomt sin Fart omkring Østpynten af
 samme, idet han af og til kom i Bero-
 ring med de Indfødte, hvis tyveagtige
 Lyfter kun ved Hjælp af de frygtelige
 Ildspærl kunde holdes i Tømme. Den
 17de Januar fastede han Anker i Kara-
 kaka-Bugten, og da Folkets Bevægelse
 og Kysgjerrighed hwer Dag tog til, saa
 var der snart samlet en stor Mængde
 Menneſter og 300 Piroger (3 : Canoer)
 i Nærheden af de engelske Skibe.

Blandt Hawaiis mange Guder indtog
 Rono en høi Plads. Han havde for-
 dum været Konge paa Den og havde en-
 gang i Brede slaaet sin Kone ihjel; men
 siden sørgede han saa dybt derover, at
 han blev ganske vanvittig. I denne
 Tilstand drev han om paa Den og sloges
 og brodes med Enhver, der mødte ham.
 Tilfældt satte han sig i en Baad, seilede
 ud paa det vide Hav og kom til almin-
 delig Tilfredshed ikke hjem igjen. Dog
 efter at han var forspunden, blev han
 alligevel forgudet, og hans Minde høiti-
 deligholdt ved aarlige Kampege.

Cook blev nu anseet for at være denne
 Rono, der igjen var faret ned fra Him-
 len, og man overøste ham med tilsva-
 rende Gæsbetvisinger. Overalt hvor
 han kom hen, styrkede Folket ned for
 ham eller krøb efter ham paa Hænder og
 Fødder. Samme Dag, da han ankom,
 blev han ført til det vigtigste Tempel
 (Heian) og her høitideligt fremstillet
 for de vanstabe Afgudsbilleder, hvem
 dette Hus var helliget. Man ofrede
 ham et Svin, salvede ham og iførte ham
 Gudens hellige Klæder (Det sees ikke,
 at Cook har forsøgt at forhindre dette
 Afguder.)

Den 24de Januar kom Kalaniopuu
 tilbage fra Maui og besøgte Cook den
 26de. Tre store Dobbeltpiroger ud-
 gjorde den vilde Monarchs prægtige
 Tog. Paa den første befandt Kongen
 sig tilligemed de fornemste Høddinger,
 iførte deres prægtige Fjedertapper og
 Hjelme; paa den anden stod Ypperste-
 præsten med sine Medhjælpere og afstye-
 lige Afgudsbilleder; den tredie og sidste,
 som vistnok ikke var mindst velkommen,
 var ladet med Svin og Frugter, som
 vare bestemte til Foræring for Cook.
 Efterat de først havde roet omkring Ski-
 bene, og Præsterne med stor Høitidelig-
 hed havde sunget, gif hele Selskabet igjen
 iland, hvor Cook modtog dem under sit
 Telt. Kalaniopuu fastede ham sin egen
 Skappe om Skuldrene, og Præsterne hyl-
 dede ham som et guddommeligt Væsen.
 Derpaa blev Kongen med sit høie Følge
 ført ombord paa Chefens Skib og mod-
 taget der med alle de ham tilkommende
 Gæsbetvisinger; men af Cook, der ikke
 lader til at have været meget rundhaan-
 det, fik han til Gjengjæld for kostbare
 Gaver kun en Lærreds Skjorte og en
 ganske simpel Huggert.

Man beſtylder Englænderne for, at
 de juſt ikke viſe megen ſin Taſt i deres

Om gang med fremmede Folk, men ere hensynsløse og krænkede ofte de Fremmedes Fordomme og Egenhæderlighed; Cook synes her at have givet Bevis for, at denne Beskyldning er grundet. Da han just var i Forlegenhed for Brændsel, saa tilbød han to Jernøxer for det Plankeværk, som var anbragt paa det store Tempels Stenmur. Men da hans Tilbud blev afvist med Foragt, gav han uden videre Befaling til at bryde Hægnet af og bære det ud i Baadene. Ved denne Leilighed sønderbrød nogle raa Matroser ogsaa de Afgudsbilleder, som vare satte fast paa Plankeværket, uden at de tilstedeværende Præster og Høvdinge vovede at modsætte sig denne Krænkelse af deres Helligdomme. Cook tilbød endnu engang sine to Øxer, men den Præst, han tiltalte, vilde ikke modtage dem, hvorpaa man paa en temmelig plump Maade stak dem i hans Belte.

Utilfredsheden vovede hver Dag, og den første Urefrygt formindskedes ved nærmere Bekendtskab. At en Matros døde og blev begravet, hidrog ligeledes ikke lidet til at svække Troen paa de Fremmedes Guddommelighed. Man knurrede over den umaadelige Brug af de læfreste Spisevarer, og da de hvide Mennesker, „der vare komne ned fra Himlen, magre og sultne“, nu saa trinde og velnærede ud, gav man dem ikke utydeligt at forstaa, at det nu kunde være paa Tiden at gaa hjem igjen. Da man derfor til stor Glæde erfarede, at Rono lavede sig til Afreise, blev soml Afstedstjoværing sendt Baade, ladede med Svin, Frugter og Klædningsstykker, en Gæmildhed, som slet ikke blev gjengældt.

Den 4de Februar lettede Skibene Anker, men bleve ved Vindstille endnu liggende i Nærheden af Landet, og ved denne Leilighed blev der igjen sendt dem Foræringer. Endelig forsvandt de i Ori-

zonten, og de Indfødte vare glade derover; men denne Glæde varede kun kort, thi den 5te og 7de Februar rasede der en Storm, som saaledes tilredte Skibene, at de vare nødte til at vende tilbage til Den, hvor de igjen den 11te kastede Anker. Dog denne Gang var Modtagelsen langt fra ikke saa hjertelig, og istedetfor med lydelig Glæde, hilstes Cook med betydningsfuld Tausshed. De Indfødtes Opførsel blev stedse mere driftig og udfordrende, Typerne toge til, og tilsidst blev ved Nattetid den store Kutter, som hørte til „Discovery“, taget bort; nu besluttede Cook, for engang for alle at gjøre Ende paa slige Overgreb og at skaffe sig Sikkerhed og Ro saalænge, som han endnu maatte opholde sig her, at bemægtige sig Kongens Person og beholde ham som Gidsel ombord. Han landede derfor med en Afdeling Søfaldaler og marcherede lige til Kalaniopuus Bolig. Kanakerne eller de Indfødte, som endnu ikke havde tabt al Urefrygt for Rono, kastede sig som sædvanlig ned for ham, der viste sig intet Spor af Frygt eller fiendtligt Sindelag, og Kongen erklærede sig villig til at følge med ombord. Men strax derefter saa man dog Krigerne gribe deres lange Spyd og jernhaarde Røller og iføre sig de tykke Matter, der tjente dem til Pantser, og Ophidselsen blev end mere forøget, da den ulyttelige Efterretning udbredte sig, at Baadene fra „Discovery“ havde stude paa en Biroge og havde dræbt en af de fornemste Høvdinge. Da Cook nu begyndte at anse Stillingen for betænkkelig, befalede han Marineloitnanten, der var med, at marschere til Kysten, medens han selv gik foran og førte Kongen ved Haanden, der var ledsaget af sin Gemalinde, to Sønner og nogle Høvdinge. Kanakerne vege bort til begge Sider for Toget, og da dette neppe var 50 Skridt fra

Rykten, og Baadene kun laa lidt borte fra Land, saa skulde man neppe have ventet den sørgelige Tildragelse, som snart indtraf. Kongens yngste Søn, Keowa, steg uden Betænkning i Schaluppen, og Kalaniopuu var i Begreb med at følge efter, da Dronningen kastede sig om hans Hals og ved Hjælp af to Hovdinger holdt ham tilbage. Cook vilde nu fuldkommen sikkert være vendt tilbage til sit Skib, men han nøiede med at slippe Kongens Haand, — og dette ene Minut afgjorde hans Skæbne. En Kanake kastede en Sten efter ham, og Cook, der var meget hidsig, skjød strax paa den Vilde. Denne, som af sin tykke Matte var beskyttet mod Haglene, løstede nu sit Spyd, hvorpaa Cook med Kolben slog ham til Jorden. Da imidlertid Keowa endnu befandt sig i Schaluppen, vilde Omsorgen for ham vistnok endnu have holdt Hamaiierne itomme, og den store Opdagers Liv været frelst; men ulukkeligvis lod man ham paa hans Bøn gaa iland, saasnart det første Skud var faldt.

Nu slyngede Kanakerne en Stenregn paa Marinesoldaterne, som besvarede Angrebet med en Musketkugle, hvorpaa der ogsaa strax blev syret fra Baadene. Forbausset herover vinkede Cook med Haanden for at faa dem til at holde op med Skydningen, og raabte til Folkene i Baadene, at de skulde lægge nærmere til for at tage Marinesoldaterne ombord. Dog kun en af Schalupperne forstod Befalingen, de andre lagde endog saa længere borte fra Land, og afstær derved den ulukkelige Cook den sidste Bei til Frelse; thi Kanakerne, ophidsede til Raseri ved Skydningen, styrtede sig over Marinesoldaterne og jage dem ud i Vandet, medens Cook blev staaende alene paa en Skippe. Man vedblev at fyre fra begge Baadene, men den ene var for langt borte og den anden saa overskyldt

med Marinesoldater, at man ikke med Sikkerhed kunde tage Sigte. Nu saa man Cook komme ned imod Baaden med Geværet under den ene Arm og den anden lagt bag om Hovedet for at dække det mod Stenkast. Bagefter ham kom en stor og stærk Kanake, men, som det lod, vaklende mellem Grefrygt og Blodtørst, da man saa ham et Par Gange standse. Dog tilsidst gav han den ulukkelige Captein et Slag i Baghovedet og traaf sig derpaa hurtigt tilbage, som om han allerede nu angrede sin Gjerning. Cook tumlede nogle Skridt forover og faldt derpaa med den ene Haand og det ene Kne mod Jorden og tabte tillige Geværet.

Førend han igjen kunde reise sig, staaet en anden Kanake ham med en Dolk i Hækken. Derpaa faldt han i det lave Vand ved Strandbredden, hvor man forsøgte at drukne ham, men han kjæmpede endnu kraftigt for sit Liv, løstede Hovedet iveiret og saa ud til Baaden, som om han bad om Hjælp. Baaden laa neppe fem Favne derfra, men saa stor var Forvirringen og Trængselen, at der Intet blev gjort for at frelse ham. Kanakerne toge endnu engang fat paa ham — endnu engang fik han Hovedet iveiret — men fuldkommen afkræftet sank han ned paa Sklippen, hvor et andet Kolleslag sandsynligvis endte hans Lidelser, thi fra nu af rorte han sig ikke mere.

Liget blev slæbt bort i Triumph og gjenneemboret med utallige Dolkfestik. Forst efter flere Dages Forløb lykkes det ved Underhandlinger og ved Magt at faa en Del af Venene tilbage; de bleve lagte i en Ligkiste og med Hoitidelighed sænkede i Havet den 21de Februar 1779.

Missionæren Ellis beretter, at Hamaiierne havde taget Skjodet fra Venene og brændt det, ikke i barbarisk Raseri, men for at vise den Dræbte den høieste

Uefrenygt. De Levninger, som ikke bleve udleverede til Englænderne, bragte man til et Heiau, som var indviet Rono, og som laa paa den modfattede Side af Den, og her tilbød man dem som Helligdomme. Hvert Aar bleve de baarne om i hoitidelig Procesſion, ved hvilken Heiligbed Præfterne pleiede at indſamlе Offergaver. I en lille Kurv, helt bedækket med røde Fjer, det uundværlige Smykke for alle Afgudsbilleder, laa de ærverdige Reliquier. Hvor der siden er blevet af dem, fortæller Ellis os ikke.

Nogle Stridt fra den ſkjæbnſvangre Klippe ſer man endnu den Dag idag Stumpen af den Cofospalme, ved Foden af hvilken, ifølge Sagnet, Cook udaandede ſit Liv. Stammen ſelv blev hugget af og bragt til England, hvor den i Greenwich gjemmes ved Siden af Franklins og Nelſons Reliquier.

Man kan ikke negte, at den ſtore Søfarers jørgelige Endeligt ſnarere maa tilſkrives hans egne Miſgreb end Hamaiernes Ondſkabsfuldhed. Cook var ſom beſkjendt af lav Herkomst og var opvokset uden Dannelſe. Hvis han havde handlet mere forſigtigt og humant, ſaa vilde han fra Forſt til Sidſt have vedligeholdt den oprindelige Uefrenygt, ſom de Vilde havde for ham. „Paa Cooks forſte Reife,“ ſiger J. K. Forſter, „ledſagede Banks og Solander ham; paa hans anden Reife var jeg og min Son med; paa den tredie og ſidſte Reife var der lutter underordnede Folk med, hvorfor det ikke er at undres over, at han glemte den Agtelſe, han ſkyldte ſig ſelv og ſin Karakter, og begik nogle hoift grufomme og umenneskelige Handlinger.“

Dengang da Cook beſogte Hawaii, hvilede et dobbelt Aag af verdsligt og geiſtligt Tyranni med hele ſin Vægt paa det ulykkelige Folk. Enhver D havde en eller flere uafhængige Herſkere, ſom

ofte laa i Krig indbyrdes eller med ſine egne Underſaatter. Enhver ſogte med Magt at rive Naboens Eiendom til ſig; Ingen var ſikker. Kun Naveretten gjaldt her, ſom i den europæiſke Middelalderſ ſkumleſte Perioder. De Fornemmeres Vilkaarlighed blev dog til en vis Grad indſtrænket ved viſſe gamle Vedtægter og Love, ſom ingen Deſpot vedede at krænke. Diſſe Love faſttatte de Afgifter og det Hovori, ſom Folket maatte yde Hovdingerne, ligesom ogſaa diſſes Forpligtelſer mod Folket. De vare i Særdeleſhed bindende med Henſyn til Markernes Bending og til den Bændmængde, ſom Enhver turde tilegne ſig.

Fodſelen nod Forrettigheder og Uebewiſninger ſaa ſtore, ſom den meſt holdige tydiſke Landjunker kunde onſke eller dromme ſig. Adelen var ærvelig og forplantede ſig paa Spindesiden. Det livegne Folk ydede de fornemme Hovdinger og Præſter den meſt ſlavifke Hylldning. Hvor de kom frem, maatte Alt taſte ſig for deres Fodder; uden deres Tilladelſe turde man hverken røre deres Perſoner eller gaa ind i deres Boliger. For endnu mere at adſtille ſig fra det menige Folk, havde de endogſaa et eget Sprog, Fodevarer, ſom de alene maatte ſpiſe, Badſteder, ſom de alene maatte benytte. Hverken Fortjenelſe eller Gunſt var iſtand til at have den menige Mand til hin privilegerede Klaſſe, kun Fodſelen ſtrænkedes Adel. Naturen ſelv ſyntes at trykke ſit Segl paa den medfodte Forrettighed og begrunde Mandkun var af Middelſtøide, ſaa vare de Adelige af begge Kſon mere end 6 Fod høie med en dertil ſvarende Styrke og Tøikelſe. Man paafod, at der var enkelte Hovdinger, ſom var iſtand til at gribe en Mand ved Hovedet og Benene og knække hans Ryg over deres Knæ. En

Bægt af 3 til 400 Pund var ikke noget Usædvanligt hos en fornem Dame, som tillige i en modnere Alder ved sin Tjælfelse næsten blev ligesaa uehjælpelig, som en chinejsk Skjønhed. Deres Gang var en usikker Tumlen; men alligevel viste der sig i deres Holdning Fødselens og Rangens medfødte Stoltthed.

En stummel Religion med mange Straffe for det nuværende Liv og gaadefulde Trudsel for det tilkommende forøgede de øvrige Byrder, som nedtrykkede Folket. Mennefteskjærlighed og Velvillie vare for de hawaiiiske Guddomme fremmede Atributer; de vare kun til for at udbrede Frygt og Rædsel, og denne Karakter fremtraadte tydeligt i deres afstjellige Billeder, groteste Uhyrer, værdige en Hollenbrenghels Indbildningskraft*), og hvis gabende Svælg vare bekvæmede med Klæfter af Hundetænder.

De fornemste Guddomme paa den største Ø opholdt sig i Mauna Loa's brændende Krater; thi hvilken Aabenbaring af Naturen kunde i frygtelig Størhed sammenligne sig med den underjordiske Jids Udbrud, og fremfor Alle mægtig maatte den hemmelighedsfulde Kraft være, som saaledes kunde aabenbare sig.

Her levede Pélé, Jidens rædselsfulde Gudinde, og tilligemed hende et helt Følge af underordnede Væsener: Kamoho, „Dampens Konge“, Teoahitamata, „den ildsprudende Krigsøn“, Tanehitiri, „Tordenens Gud“, Iutter Brodre, af hvilke to, ligesom den græske Vulkan havde et vanskabt Legeme. Til disse tre sluttede sig fire Søstre: Makora wawahi, „Baadknuserinden med Jldoinene“, Hiatwawahilani, Hiata-

taarava-mata og Hiata hoi te pori à Pélé, „den, som sønderriver Himlen, den, som ser hurtigt om sig, og den, som omfavner Pélé og holder Stjerne“.

Den underjordiske Jids Brolen var den Musik, hvortil disse Guddomme dansede, og jublende svømmede de i Flammehavets Bolger. De forlade aldrig sine Boliger i veldædige Diemed, men altid kun for at modtage Offer eller udøve Hævn; den rystende Jord og den flydende Lavastrøm forkyndte deres Ankomst. Den hele Ø var forpligtet til at betale dem Tribut, og naar Hoodingerne eller Folket nolede med at bringe de forventede Offere eller paa anden Maade havde paadraget sig hine demoniske Magters Misfornoielse, saa vandiede de paa underjordiske Veie til det nærmestliggende Krater og overofte derfra de Skyldige med sine skrækkelige Plager.

Foruden de Guddomme som bleve dyrkede af Alle, havde enhver fornem Hooding sine egne Afgudsbilleder, for hvem der blev bygget Templer eller Heiauer, sandsynligvis paa hoiie Steder eller i Nærheden af Hawaii, og de udgjorde saaledes isinesfaldende Punkter i Landskabet. Der var anvendt megen Arbeidskraft paa at opføre dem af lose Stenblokke, som kunstigt vare lagte paa hinanden og dannede faste Mure, og havde sædvanligvis Skikkelse af et uregelmæssigt Parallelogram.

Templet ved Kawaihae paa Hawaii, hvilket Kong Tameamea indvoiede til sin Krigsgud, Kaili, var 224 Fod langt, 100 Fod bredt, med 8 til 20 Fod hoiie Mure, der ved Fodstykket vare 12 Fod tykke og foroven 2 til 6 Fod brede. Den smale Indgang havde to hoiie Mure paa Siden. Ved den sydlige Ende befandt sig det Sted, hvor Kailis Billede, rigeligt smykket med røde Fjer og omgivet af en Mængde underordnede Gud-

Peter Breughel, hollandsk Maler, fød 1625; han fik Tilhævet af Hille (i: Delvebe), fordi han ijer malede Hærs- og Købescener.

domme, kneisede. Ufftyellige Afguds-billeder af alle Storrelser og Skikkelfer grinede ned fra Ringmuren. Paa den Dag, da Templet var færdigt, slagtede man elleve Mennesker paa den blodtørstige Afguds Altar.

Kannibalismen (Menneskeæderiet), som tidligere herskede, var vel allerede paa Cooks Tid lidet efter lidet kommet af Brug, men naar Konger, Fyrster og Hovdinge dode, blev der altid slagtet Menneskeoffere af den lavere Kaste og begravede med de fornemmere Lig, for at de ikke paa hin Side skulde savne den fornødne Opvartning. I visse Familier gif den Skjæbne, at de med de forskjellige Medlemmer af denne eller hin fornemme Familie, efter bestemte Love i Art, saa at det ved Fødselen var beskikket, ved hvis Død en af dem skulde ofres. Slagtofsrene vidste, at dette var deres Bestemmelse, dog synes denne deres Skjæbnes Lod ikke at have havt noget Afstræfende for dem.

Præsterens Kaste forstod paa mangehaande Maader at drage Fordel af Folkets Overtro. Forend man kunde flytte ind i et nyt Hus, maatte de onde Aander først manes ud deraf. Man bragte Offere og Foræringer til den Præst, som holdt Bøn og foretog forskjellige Ceremonier og opholdt sig nogen Tid i Huset og gav det en saadan Hellighed, at det fra nu af var sikret mod alle onde Indflydelser fra Aandeverdenen. Den Tro, ved Tryllebesværgelser at kunne bevirke sin Fiendes Død, som man ogsaa finder paa Tahiti og Marquesasøerne, var ogsaa her almindelig udbredt.

Hawaiieren levede altsaa som en Slave af Despotiet eller sin egen Overtro; men man vilde tage meget fejl, hvis man derfor vilde anse ham for at være meget ulykkelig. Uden at tælle Aarene, nød han med barnagtig Sorgløshed de Glæder, som Livet

under denne klare og rene Himmel og i den lune, kyndrede Luft fører med sig; kom der saa Smerte og Død, saa laa det i hans Natur at taale alt Sligt med stoiske Ufølsomhed.

Han havde stor Glæde af Sofarten, og da han var meget krigerisk stemt, glædede han sig ogsaa ved Kastespyd og andre Vaaben. Drengene øvede sig allerede ved at kaste med lette Rør efter et bevægeligt Maal, og Unglinger og Mænd morede sig ved Vaabenlege, som ikke vare uden Farer.

Varlig paa en bestemt Festsdag kom Kongen roende iland, hvor en stor Folkmængde ventede paa ham; forrest paa Land stode tre af de fornemste Hovdinge, hver med et Kastespyd i Haanden. Saa snart Kongen forlod Vaaden og nærmede sig Kysten, kastede den ene efter den anden, efter Rangens, sit Vaaben af al Magt imod ham og det med en saa useilbar Sikkerhed, at den ringeste Ubehændighed fra hans Side vilde have Døden tilfølge. Det første Kastespyd opfangede han i Flugten og apparerede de to andre dermed.

Da Temamea allerede havde naaet Magtens hoieste Top og begyndte at blive gammel, had man ham ofte om at afstaffe denne gamle Skit: „Mei“, var hans Svar, „den er ikke værdig til at herske, som ikke er istand til at forsvare sig selv. Jeg kan ligesaa godt gribe som kaste“.

Hawaiierne vare saa øvede i at slynge med Sten, at de i en Afstand af 50 Alen kunde ramme en tynd Stok de fire af fem Gange. En tætslettet Matte beskyttede den læmpende Krigers Legeme. Naar Hovdingen gif i Slag, pyntede han sig med sin prægtige Fiederkappe og Hjelm, den kostbareste Høitidsdragt, som en vild Despot kunde jfore sig. Hær satte man Pris paa Fuglen Mohoß

(*Melithreptes pacifica*) gule Fjedre, af hvilke, som jeg allerede har sagt, den brune Fugl kun har et Par paa hver Ving. Disse bleve lagte meget kunstigt, ligesom man lægger Tagstene, paa en Art vævet Loi, saa at de dannede en fuldkommen glat Overflade, der glimrede som den rigeste Guldbrocade. Naar man betænker, at fem af disse Fjer endnu i vore Dage betales med halvanden Dollars, og at Tameameas beremte Kongefappe, der var 10 Fod lang og 6 til 7 Fod bred, overalt var bedækket dermed, saa fandtes der vel neppe noget andet fyrsteligt Smykke, som i Kostbarhed kunde sammenlignes med deene. Høddingernes Klapper vare mindre kostbare; paa sort eller mørkerød Grund var der vævet Figurer af gule og røde Fjedre, de sidste af *Nectarinia coccinea*. Deres Hovedpynt havde Stikkelse af en græst Hjelms og var smykket paa lignende Maade.

Ligesom der før Slaget blev slagtet Mennesker som Offere, for derved at tilkøbe sig Krigsgudernes Hjælp, saaledes blev der efter Fægtningen Ingen gjort til Fange, men de Flygtende bleve ubarmhertigt nedslædede. Men tykkedes det dem at naa et Fristed i en Puhonoua, saa vare de i denne ukræntelige Helligdom sikre for hvert yderligere Angreb; thi i det Dieblis, de betraadte Doctrinet, lod den hidsigste Forsølger sin Haand synke med Kastespydet. Paa Hovedoen fandtes der to af disse Naaden indviede Ahyler, et i Waipio og et i Honaunan. Elis forbausedes ved at se, hvor stort det sidste var. Dette Fristed var 715 Fod langt og 404 Fod bredt og udgjorde et uregelmæssigt Parallelogram med 12 Fod høie og 15 Fod tykke Mure. Indenfor denne Indhegning befandt sig tre store Hciauer, men af disse vare to allerede temmelig forfaldne. Et tredje laa

paa et fast Stenfodstykke, som var 126 Fod langt, 65 Fod bredt og 10 Fod høit. Man kunde i de mægtige Mure, idetmindste 6 Fod fra Jordbunden, se mange Lavablokke af 2 Tons Vægt. Dette Puhonoua blev bygget efter Keave's Befaling, der regjerede paa Hawaii for omtrent 300 Aar siden. I Krigstider begav Koinder, Born og Oldinger sig til dette Fristed og oppebiede der i fuldkommen Sikkerhed den blodige Feides Afgjorelse. Naar en Kriger slygtede, gif han hen til den vigtigste Afguds Villed og bad om hans Beskyttelse eller tattede i en kort Bon. Naar han efter nogen Tids Forlob eller efter Krigens Slutning forlod dette gjæstrie Tag, saa kunde han uden Fare igjen gaa hjem; thi Ingen vovede at krænke det Tabu*), under hvis Beskyttelse han stod. Hine cyklopiiske Mure ere vistnok meget mærkværdige, naar man ser hen til Hawaiiernes ringe mekaniske Hjælpenidler; men endnu forunderligere forekommer mig den milde Tanke, som ved Siden af saa barbariske Sæder kunde bringe Menneskene til at opføre saadanne Bygninger.

Hvis kun den, som Chamisso ytrer, kan tillægges Navnet af en Vild, som uden fast Bopæl, uden Agerdyrking og tæmmede Dyr, ikke kjender nogen anden Eiendom end sine Vaaben, ved Hjælp af hvilke han nærer sig af Jagt, saa passede rigtignok hin Benævnelse slet ikke paa Hawaiierne, der, ligesom de beslagtede Tahitier, havde gjort betydelige Fremstrid i mange af Fredens Kunster. Dyrkingen af de frugtbare Dale var beundringsværdig. Kunstige Vandinger vedligeholdte selv paa hoiere Steder Taroplantagerne, de vare tillige Fiske damme, og alle Slags nyttige Planter bleve

(* Egenkab af Hellighed eller Ukræntelighed, som efter visse Begreber gjaelder paa Eghavensperne.

brevne paa de Dæmninger, som adskilte dem. Man fangede Havbarberne, medens de var ganske unge, ude i Havet og bragte dem ind i et af Korallblokke indbefattet Bækken, gennem hvilket der flød fersk Vand. Saaledes bleve de vante til mindre salt Vand, indtil man endelig efter 5 eller 6 Ugers Forløb satte dem ind i Taroplantagerne, hvor de bleve overordentlig store, fede og velsmagende.

Med Bærktøi, som kun bestod af haard Sten, slebne Muslinger, eller skjærpede Ben, forstode Hawaiiierne at bygge store, smukke Piroger (=: Baade) og nette Huse, ligesom ogsaa kunstigt at skjære og udhugge Træ og Sten. De havde bestemte Haandværkere, af hvilke nogle beskæftigede sig kun med Skibsbyggeri og andre udelukkende med at tømre, snitte og lægge Tag paa Husene. De Huse, som vare bedst byggede, kunde staa sig ti til tolv Aar. Hovedbygningen laa der mindre Hytter, hvor man spiste og sov, og hvor Provianten gjemtes. Det Hele saa ud som en Samling af Holader. Store, smukke, fine Møtter brugtes til Senge og Stillebægge. Frugten af Flaategræsstarret (*Cuburbita lagenaria*) spillede en betydelig Rolle i Hawaiiernes simple Indbo. Den tjente ham som Drifkefar, som Flaaske, som Instrument. Den erstattede ham Mangelen af Jern, Glas, Pottemagervarer og Trætoi. Paa Rejser var den hans Tornyster og hjemme hans Kiste. Han forstod, medens den voksede, at bibringe den alle tjenlige Former, og den stod til hans Raadighed i alle mulige Størrelser, lige fra den mindste Vandstaa til det store Fød, der kunde rumme ti og flere Galjoner af Tarovelling.

Hawaiiernes simple Paaklædning passede til Klimatet; den bestod sædvanlig-

vis af Tapa eller Klæde, forfærdiget af Papirmorbærtraets Bark, som jeg forhen har omtalt. Mændene bære en „Maro“, et Belte, som gav den allernødvendigste Bedækning; Kvinderne havde en paili paa, som var bunden om Midien og hængte ned til Knæerne. Kun de Fornemmere bære sorte, folderige Kapper af det samme Slags Toi, som ved den Harpig, hvormed det var farvet, fik den fortræffelige Egenstøb, ikke at kunne blive vaadt. Man brugte ogsaa fine Møtter til Klædedragt.

Til Fiskefangsten betjente man sig af Net eller Kroge af Perlemoder. Fangsten af Boniter var, ligesom hos os (Doverjagten*), en kongelig Formoielse. En Kanot blev med al Magt af Aarerne sat i det hurtigste Løb. I Bagstavnen sad den forstelige Fisser og holdt den blinkende Perlemoderkrug svævende over Vandet. Boniten, som troede at sluges en flyvende Fisk, sprang derpaa op af Vandet efter det formentlige Bytte og blev hængende paa Krogen.

Ligesom paa Tahiti, paa Java og blandt de vilde Folkstammer ved Orinoko og Amazonfloden brugte man ogsaa paa Hawaii Plantegift til at fange Fisk med. Man tog Barken af den dræbende Plante, knuste den og lagde den under det Korallgræs, hvor der svømmede mange Fiske omkring. Saa snart de ligesom bedøvede kom op paa Overfladen, tog man strax Indvoldene ud, for at Giften ikke skulde udbrede sig i Rjødets.

Der blev drevet en temmelig levende Luffthandel mellem de forskellige Øer. Tapaklædet fra Dahu fandt god Afsetning paa Kauai, som betalte dette med sine meget høit værderede Piroger og Aarer. Paa Hawaii forfærdigede man

*) Det er Jagten paa det store Bilbt, saasom Hjorte, Wildsvin o.s.p. Reb.

et Slags meget tykt Klæde, som kaldes manuka; det passede godt for koldt Veir, og fra Hawaii forsynede de øvrige Der sig dermed. Der var endogsaa aarlige Markeder til bestemte Tider. Det berømteste blev holdt paa Kysten af Vailuki og blev besøgt af Indbyggere fra alle Kanter af Zen, og her falholdt de deres forskjellige Varer. Naar man betragter alt dette, skulde det synes, som om Hawaiierne ikke egentlig vare Bilde; men Kvindernes nedtrykte Stilling i Samfundet vidnede om en barbarisk Tilstand. Den høibaarne Fyrstinde var ligesaa vel som den laveste af hendes Kjon underkastet Tabuets Love. Ingen Kvinde maatte nogensinde spise sammen med

Mændene og ikke engang komme ind i deres Spisehus. Der groveste og simpelpste Føde var bestemt for Kvinderne, medens Mændene udelukkende forbeholdt sig Nydelsen af Svinekjød, Bananer, Kofosnodder og Skildpadder.

Moraliteten blandt Hawaiierne var i høieste Grad beklagelig. Medens Kvinden besmittede sig ved Utugt og Barne-mord, spilde Manden sig umaadeligt med Kava. Deres Sprog var meget rigt paa Udtryk for alle Grader af Laft og Forbrudelse, men det manglede enhver Benævnelse for Laftemilighed, en Dyd, som var dem ganske ubetjendt.

(Forts.)

Dr. O. J. Broch's Foredrag i den internationale Myntkonferents i Paris*.)

[N m. Vi vil ikke paatage os at fælde nogen Dom i det vanskelige Spørgsmaal, hvorvidt det er bedst at grundlægge Landets Pengevæsen paa Guld alene eller baade paa Guld og Sølv; at afgjøre dette og tilveiebringe Harmoni i Verdens Pengevæsenet maa vel blive de internationale Myntkonferentsers Sag; men Professor Broch er en stor Auctoritet i Alt, hvad der angaar Finantsvæsenet, og vi antage, at hans Foredrag vil interessere den Del af vore Læsere, som søger at danne sig en Mening om de nationaløkonomiske og finantsielle Spørgsmaal. Red.]

Jeg har forlangt Ordet ved Begyndelsen af denne Diskussion, fordi jeg af alle de Delegerede, der er tilstede i dette Møde, er den Ænfeste, som har deltaget i alle internationale Myntkonferentser siden

1867. Jeg har videre forlangt det, fordi jeg har været en af Hovedmændene for den Myntreform, som i den senere Tid er gennemført i de skandinaviske Lande, og som har ledet til Indførelsen af Guldmyntfod i disse Lande, næsten uden Tab for Statskassen og uden Skade for de private Forretningsmænd. Skjønt denne Forandring kun har øvet ringe Indflydelse paa det almindelige Pengemarked, synes det mig dog, at det kan have sin Nytte at minde derom for at have et Exempel.

Hvis man sammenligner de Myntforhold, hvorunder Europa befandt sig for 35 Aar siden, med dem, hvorunder det nu befinder sig, bliver man slaaet af den Hurtighed, hvormed Guldet er blevet indført som Myntenhed. For 35 Aar siden havde alene England Guld-

*) Gjengivet efter „Conférence monétaire internationale. Proces-verbaux“.

myntfod; alle de andre havde Solv — hvad enten det saa var bestemt ved Lov eller ei. I Nederlandene slog man vel Gulddufater, der — især i Udlandet — gik i Handelen, men uden officiel Værdi. Paa Grund af sin fine og rigtige Gehalt stod de høit i Pris i Orienten og i Særdeleshed paa Balkanhalvoen, men disse Dufater havde ikke fast Kurs i selve Nederlandene, skjønt Myntningen af dem var fri. Den eneste Myntfod i Kongeriget Nederlandene var saaledes Solvmyntfoden. Rusland, Tyskland, Østerrige myntede ligeledes Gulddufater, Frederic'ors og „Pistoler“ til Udfor- sel; men i Landene selv brugtes — lige- som i Nederlandene — kun Solvmynt. I Frankrige hjemlede Lovgivningen rig- tignok dobbelt Myntfod; men Omsæt- ningen foregik altid i Solv. Fra 1789 til 1858 blev der præget for 4 Millioner Franks i Solvmynt, medens Værdien af Guldmynt i samme Tidsrum kun beløb sig til en Milliard. Overalt i Europa var Guldet i Stigning; overalt foregik Omsætningen — i som udenfor Landet — ved Hjælp af Solv.

Idag er Stillingen aldeles omvendt. Der findes ikke længer et Sted i Europa, hvor Afgangen til at mynte Solv er fri. I alle Lande er det Staten alene, som lader dette Metal mynte i større eller mindre Mængde; overalt foregaar Be- sletningen Land og Land imellem ved Guld. I Europa er Guldet blevet det eneste virkelige Bezelmiddel. Paa den anden Side af Atlanterhavet, i de forenede Stater, staaer Guld og Solv lige. Efter mange Forandringer i Lovgivningen er de forenede Stater nu undergivne Bland- Billens, som udentvivel tilhyneladende har oprettet etflags dobbelt Myntfod; men i Virkeligheden bestaar Guldmynt- enheden ligesaa vel i Amerika som i Eu- ropa. I Virkeligheden bestemmer Bland-

Billen alene, at Statskassen hver Maa- ned skal anvende en Sum af ikke under og ikke over 4 Mill. Dollars til Indkjøb af Solvbarrer, bestemte til Prægning. Nu har de forenede Staters Regjering siden Bland-Billens Vedtagelse faktisk ikke en eneste Gang anvendt mere end det bestemte Minimum (2 Mill. Dol- lars) til Indkjøb af Solv; den Solv- mynt, som fabrikeres for disse Summer, har ikke engang kunnet træde i Omløb; idetmindste er Halvparten af dem bleven liggende i Statens Pengeskasser, og Gul- det er Herre paa Pengemarkedet.

Hvilke ere nu Grundene til denne store økonomiske Omvæltning, som overalt mere og mere truer med at lade Guldet indtage Solvets Plads? De er mange og indviklede. Men det vil være til- strækkeligt at nævne Hovedgrundene for at overbevise om, at Solvets gradvise Afløsning med Guld ikke er en Tilfæl- dighed, men det naturlige, logiske og nødvendige Resultat af Omskændighe- derne og den fremskredne Civilisation.

Den første af disse Grunde er Opdagelsen af de store Guldminer, først i Kalifornien, senere i andre Dele af de fore- nede Stater og i Australien. I Løbet af 30 Aar er Mængden af Guld stegen til det dobbelte; i dette korte Tidsrum har Handel og Haandværk sat ligesaa meget Guld i Omløb, som Menneske- heden tidligere havde dynget op i Løbet af 4 Aarhundreder. Det er sandt, at Solvproduktionen i den samme Tid er stegen betydeligt; men det gaar meget hurtigere før Gulvets end for Solvets Vedkommende.

Samtidig med denne udviklede Pro- duktion af ædle Metaller og især af Guld viste der sig andre økonomiske og sociale Fænomener, som vil gjøre vort Aarhun- drede til en af de største Epoker i Civilisa- tionens og Menneskehedens Historie.

Med Videnskabens Opdagelser og de udviklede Samsærbidelsesmidler var Folkenes intellektuelle og industrielle Liv ligesom forandret. Folkene begyndte at blive sig sin Solidaritet bevidste; de forskellige nationale Markeder gik mere og mere over til kun at danne et eneste stort Verdensmarked; Handelen, især den internationale Handel, tog et umaadeligt Opsving; Reiser blev mere og mere almindelige; de internationale Ombytningssværdier blev et mere og mere anseeligt Element, mere og mere nyttigt til Transaktioner og Beregninger Nation og Nation imellem. Saaledes har Europa ganske nylig kunnet sælere i amerikanske Værdipapirer de uhyre Kornforsyninger, som tre paa hinanden følgende Aars flette Høst har nødt det til at hente hos de Forenede Stater.

Det er efter en Forsynets Lov, denne Forandring i Pengeverdenen er indtruffen samtidig med en overordentlig forøget Guldproduktion; thi den ene havde ikke været mulig uden den anden. Man smigrer sig rigtignok med mere og mere at kunne undvære de ædle Metaller og lede sine Handelsoperationer ved Hjælp af Vexler, Kompensationer og clearing houses. Dette kan virkelig realiseres i Storhandelen, men der er en Mængde smaa Transaktioner, hvortil Guld er aldeles nødvendigt. Saaledes er Guld det Metal — og det eneste Metal, som er tjenligt for reisende, hærken det ubekvemme og tunge Solv eller Kreditiverne vil paa hurtige Reiser kunne erstatte det. Guld alene er et nødvendigt Cirkulationsmiddel ved Grændsehandelen, som alle Regjeringer i Europa søge at befordre, og hvor alle Forretninger afgjøres konstant. Guld alene lader endvidere Kjøbmændene drage den Fordel af en Reise, at de selv kan afgjøre sit Mellemværende med sine Korrespondenter i Nabo-

landene i rede Penge uden at behøve at ty til Bankierernes besværlige Mellemkomst. I det Hele er Guld det Metal, som passer bedst — ikke, som det er sagt, for de rige Lande — men for de Lande, som forholdsvis har de fleste Kommunikationsmidler og flest Reisende, og hvis Handelstransaktioner gaa op til det høieste Tal. Saaledes har de Forenede Stater og Europa, faktisk eller ved særskilt Lovbestemmelse, Guldmøntfod, medens det engelske Indien, som i Forhold til sin Folkemængde og sin Udstrækning har et Jernbanenet, der er 10 Gange mindre end Europas, fremdeles har Solvmøntfod.

De, som holde paa dobbelt Møntfod, paaftaa vistnok, at deres System vilde byde de samme Fordele, som Guldmøntfoden, men under den Betingelse, at man overalt tillod Prægning af Solv. Nuvel, jeg tror tværtimod, at med denne ubegrænsede Prægning er Farerne ved den dobbelte Møntfod særdeles store, medens jeg dog paa den anden Side erkjender, at uden denne ubegrænsede Prægning gives der ingen alvorlig Bimetalisme.*) Jeg er i den Henseende enig med Hr. Cernuschi. Han har meget tydelig paavist, at det dobbelte Møntsystem med Forholdet 1 : 15½ var det eneste antagelige, ikke alene for Frankrige, men ogsaa for det øvrige Europa, og at Guldmøntenheden vilde blive foretrukken for dobbelt Møntfod med Forholdet 1 : 18. Jeg indrømmer ogsaa, at der ikke gives nogen virkelig Bimetalisme, hvis ikke Prægningen af de to Metaller er fri og ubegrænset for de Enkelte som for Staterne, og hvis ikke Barrerne overalt uiebliffelig kan vexles med et Afdrag af en Femtedels, en Fjerde-

*) Bimetalisme : Pengevæsen, grundet paa de 2 Metaller, Guld og Solv.

dels eller en halv pCt. i det Høieste, enten ved Banknoter, der har legal Kurs, eller mod rede Penge. Dette System følges allerede for Guldets Vedkommende i England og Norge; men med den ubegrændsede Prægning af de to Metaller og selv med den ubegrændsede Prægning af Sølv alene bliver det upraktisk i Virkeligheden. Det vilde være meget byrdefuldt, meget farligt for de store Stater, og de smaa Stater kan ikke forsøge at anvende det.

Det er forresten en særdeles farlig Ubegagelighed, som det dobbelte Myntsystem medfører, og som man ofte har undladt at gjøre opmærksom paa: det er nemlig Likvidation i Tilfælde af, at en almindelig eller meget udstrakt Myntunion opløses. Det er klart, at hvis begge Metaller ubegrændsede Prægning var tilladt i alle Pengehuse i de Stater, som udgjorde en saadan Myntunion, vilde det fornemmelig eller endog udelukkende være til Pengehusene i store Stater, man vilde sende Solobarrer for at faa dem prægede. Der alene vilde Barrernes Ciere finde et Bærsted, der var fuldstændigt nok til, at de hurtigt kunde faa sit Metal tilbage som Mynt uden at ty til Pengeanvisninger og uden at tabe Kenterne, medens Prægningen stod paa; og Tiden falder altid lang, hvor det gjælder Penge. Nu vilde de saaledes fabrikerede Mynter nødvendigvis bære den Suveræns Naaben eller Billede, inden hvis Lands Grændser de vare blevne prægede, og i Kraft af et uomtvisteligt Princip i den internationale Ret vilde det ikke mindre uundgaaeligt være disse Fyrster, der var forpligtede til at tage Mynterne tilbage, hvis Myntunionen blev opløst. Det vilde da indtræffe, at ved Unionstraktatens Udløb vilde to—tre store Stater være alene om at modtage den umaadelige Mængde

Sølv, som indtil da havde været i Omløb — om ikke over hele Kloden, saa dog over en anseelig Del af den civiliserede Verden. De vilde ved dette Stød lide et uberegneligt Tab, som kanste ikke engang de mægtigste Pengestater vilde kunne bære, og som de smaa Stater ikke bør udsætte sig for.

Selv naar en Verdens-Myntunion blev indgaaet og opretholdt paa Grundlag af Forholdet 1 : 15½, vilde det dobbelte Myntsystem alligevel medføre adskillige Vanfæligheder og Farer. Paa Grund af sine fordelagtige Egenstaber vilde Guldet stige i Pris, og det vilde være en Illusion at tro, at Bankerne vilde vedblive med at sætte det i Omløb og holde paa Sølv som Reserve. Uden Tvivl betaler Frankrigs Bank for Tiden sine fine Sedler udelukkende med Guld eller Sølv; men Grunden dertil er simpel. Hvis det dobbelte Myntsystem kun er partielt, er Guldet nødvendigt for Transaktioner med visse fremmede Lande, og Frankrigs Bank skjønner derfor, at hvis den ikke gjorde saa, vilde den tilføie Frankrigs Handel alvorlig Skade. Anderledes vilde det forholde sig, den Dag det dobbelte Myntsystem blev almindeligt over hele Verden. Bankerne vilde da sandsynligvis beslutte sig paa at have en vis Mængde Guld i sikkert Behold; de vilde søge at skaffe sig den selv mod Agio, og de vilde betale i Sølv, saaledes at den indenlandste Circulation efterfort Tids Forløb vilde være overlæstet med Sølv.

En ubehagelig Folge af, at det dobbelte Myntsystem med Forholdet 1 : 15½ blev antaget over hele Verden vilde være en Forøgelse af Verdens Pengerigdom og dermed et Værdifald for Metallerne, ledsaget af en tilsvarende og almindelig Prisforhøielse. Man regner, at for Tiden repræsenterer hele Verdens cirku-

lerende Myntmasse en Værdi af 34 Milliarder Franks, 18 i Guld, 16 i Solv. Disse 16 Milliarder har i Virkeligheden kun en Værdi af 14 Milliarder, idet Forskjellen mellem det lovbestemte og den virkelige Værdi er som mellem 15½ og 18, d. v. s. omtrent 18 pCt. Den Dag, Forholdet 1: 15½ maatte blive almindeligt og tvungent, vilde Solvet stige med 18 pCt., og Guldet falde, og Priserne paa alle Handelsartikler, især paa dem, der indføres fra Orienten, og som betales i Solv, vilde stige i en temmelig betydelig Grad. Denne Stigning vilde blive saameget føleligere, efter som der til Pengemarkedet blev en stærkere Tilgang af Produkter fra talrige Solvminer, som for Dieblisset ikke arbeide, eller som kun arbeide meget lidet og næsten med Tab, men hvis Bearbejdning atter vilde komme til at lønne sig paa Grund af Solvets stegne Værdi. En saa almindelig, pludselig og betydelig Stigning vilde gjøre Omvæltning i Handelsverdenen og forstyrre alle Forretninger. Den vilde forandre alle Forhold, den vilde formindste Gjælden. Nu er det ikke alene uretfærdigt ved Forgivning at fremkalde en kunstig Stigning i Prisen paa alle Handelsvarer, ja, det er ligefrem farligt at gjøre det; thi man udsætter sig i saa Tilfælde for alvorlige sociale Fordiklinger. Man svarer vel, at Arbeidernes Lønninger vil paalægges i et Forhold, som svarer til den Forhøielse, der har fundet Sted for Fødevarernes Vedkommende, og at Eigenægten paa den Maade vil gjenoprettes; men Erfaring har vist, at det i Virkeligheden ikke gaar saa. Arbeidernes Lønninger forhøies kun ganske langsomt, efter forbitrede Kampe, efter gjentagne Strejker; de stige ikke saa raaskt eller saa voldsomt som Priserne paa Fødemidlerne. Arbeidsklassen vilde derfor aundgaelig komme til at

lide ved en Forhøielse af Solvets Værdi, hvilket vilde blive Resultatet af en dobbelt Myntfod med Forholdet 1: 15½. Det vilde saaledes gaa ud over de offentlige Funktionærer, hvis ikke Staten bestemte sig til at tilstaa dem meget store Lønstillæg.

Er det nu fornuftigt at indlade sig paa Veie, som føre til Prisforhøielse? Verdenshistorien har vist, at Tændelsen hertil kun er altfær mærkbar og altfor vedholdende. Gjennem et lidet Tidrum vil dette Fænomen næsten ikke kunne iagttages; men i en længere Periode antager det anseelige Proportioner. Det mærkes ligeledes for de naturlige Konsumtionsartiklers Vedkommende, som f. Ex. Kornvarer og Manufakturvarer. Endel kemiske og metalurgiske Produkter har dalet i Pris, men alene paa Grund af Videnskabens Frengang. Med Hensyn til Manufakturvarer er Forhøielsen i Almindelighed saa meget mere mærkbar, som det her gjælder Varer, hvis oprindelige Pris mere og mere trues med at reduceres ved den moderne Opfindelse og Fabrikationsmaader. Salgsprisen stiger dog ittedestomindre; det kommer oien synligt af Pengenes stadige Synken i Værdi. Vil det da være heldigt ved Lov at paastynde denne almindelige Stigning af Priser?

Det er uomtvistelig af stor Vigtighed — ikke at gjenindsætte Solvet paa dets gamle Plads, hvad der synes rimeligt, men i det mindste at hindre dets stadige Synken i Pris. Men det Middel, hvorved dette kan opnaaes, er ikke vilkaarlig at øge Værdien af dette Metal i Europa og Amerika, men det er at opmuntre til Brugen af det i de Lande i Orienten, som endnu holder paa det; d. v. s. i det uhyre kinesiske Rige, som neppe endnu er halvt aabnet for Europa; i det umaadelige afrikanske Fastland, som for Dieblis-

ket angribes fra alle Kanter, og hvor Handelen endnu kun foregaar i den primitive Form af Tuffhandel, men hvor det utvivlsomt vilde være let at indføre Brugen af Sølvpenge. For at Sølvet skal kunne hæve sig af sin nuværende Misfredit, er imidlertid ikke det nok, at det sættes i Cirkulation i Orienten og i Afrika; men de civiliserede Folk i Vesteuropa og Amerika maa kunne forbruge tilsvarende Mængder af de fornemste Varer, der udbindes i disse Lande. Nu er det desværre saa, at det uhyggelige System med den bevæbnede Fred, som for Tiden hersker, medfører en Formindstelse i de forskjellige europæiske Folks Konsumtionsevne. Ved at overlæse Budgetterne, ved at falde 3 Millioner Mand i deres bedste Alder til Fanerne reducerer den bevæbnede Fred i betydelig Grad alle Folks Produktions- og Konsumtionsevne; men man tør haabe, at denne sorgelige Tilstand, der er Folgen af vore Forfædres Feil*) ikke vil vedvare bestandig, og at det europæiske Marked, efter som Behovene vøges med Evnen til at tilfredsstille dem, vil byde en større og større Afsetning for de Landes Naturprodukter, hvor Sølvmynt bruges. Disse Lande har allerede modtaget en Mængde Sølv. Saaledes vil man, naar man undersøger Handelstabellerne for det engelske Indien fra 1855—1880, bemærke, at i dette Fjerdedels Aarhundrede har dette Land indført 2½ Milliards Franks i Guldmynt og 5½ Milliard Franks i Sølv. I Løbet af den samme Tid har man paa Indien trukket for 4½ Milliard Frs. i Regjeringsstræter. Af den umaadelige Myntmasse, der er sendt til Indien, er et meget lidet Parti (250 Millioner Frs. i Guld og 750 Millioner

Frs. i Sølv) fort Sovæien; et andet Parti, væsentlig Guldpenge, og hvis Værdi er meget vanskelig at bestemme, er fra Indien gaaet Landeveien til Persien og Afghanistan. Resten er beholdt i Indien og har samlet sig op enten hos Juvelererne eller i Skatkammeret. Og det er saa langt fra, at Europas Efterfølgelse efter indiske Produkter eller Indiens Efterfølgelse efter Sølv vil aftage, at den tværtimod i Fremtiden vil komme til at blive stærkere. Sølvet vil saaledes finde Afsetning ifølge en langsom, naturlig og logisk Proces, der er meget at foretrække for en ved Lovgivning fremkaldt pludselig og kunstig Omvæltning.

Jeg vedbliver saaledes — som i 1867 og 1878 — at raade de europæiske og de Forenede Stater til at antage Guld som Myntenhed. Hvad man end forovrigt har sagt derom, vil de kunne stæffe sig dette Metal i tilstrækkelig Mængde til at tilfredsstille Handelsens Behov. Produktionen deraf beløber sig endnu til en halv Million Franks aarlig, og det er lidet sandsynligt, at den skalde aftage i nogen søelig Møn. Man er dog sikker paa at have Guld nok til at møde alle Behov, naar selv de Stater, som virkelig er bundne til den tvungne Kurs, vilde gjenoptage Betalingen i Metal. Disse Stater vil i Virkeligheden behøve lang Tid for at komme tilbage til en Metal-cirkulation. De vilde ikke alle komme tilbage dertil paa en og samme Tid, og de eie allerede en vis Mængde Guld til sin udenrigske Handel.

Jeg ser ingen Fare; jeg ser tværtimod kun Fordele i, at Europa og de forenede Stater holder paa status quo.*) Jeg vilde endog raade dem til allerede fra nu af at forberede sig paa at forlade den for i en nærmere eller fjernere Fremtid at gaa over til Guldmyntenheden, thi i alle Bestens civiliserede Lande tilhører Fremtiden Guldet og Guldet alene.

(Aftenbladet).

*) Der som Nutiden ikke ogsaa havde sin fulde Del i Feilen, saa vilde Tilstanden dog vel være en god Del bedre.

*) Meningen er uden Tvivl, at det Tryk-
geste er ikke ved Løbs Dvæg at ville sætte
Sølv i Kurs mere end som steet er.

Et Søndagsbillede.

(Læsning for Folket.)

Paa Gaarden Bø tjente i mange Aar en Gut ved Navn Jvar. Han gik oftest under Navn af „Bøgutten“ og havde Ord for at være omframt tro og paalidelig, dertil dygtig i allslags Arbeide — ret fuld Kar, som man siger.

Da han saa fik Hug til at sætte Fod under eget Bord, kjøbte han af sin Husbond en Teig i Udmarken til Odal og Eiendom og begyndte at rydde og bygge der. Saa giftede han sig og flyttede derud paa „Nyboen“, som man kaldte det. Konen hed Sigrid. Jagen af dem havde Rigdom eller stor Slægt at stole paa, men begge eiede et fromt og fornøiet Sind, god Hilsen, Omtanke i Hovedet og en liden opsparet Kapital. Jeg kjendte godt Jvar og Sigrid fra den Tid, vi drev som bedst med Søndagsstole, sang og legede. Han havde let for at lære, og mange mente, han kunde nok due til noget andet end til at gaa paa Bø som en simpel Tjenestegut. Jvar tog sliig Smiger roligt og hnyttede saa smaat om, at det ikke var saa ligetil at være Arbeidskar heller, naar man skulde være det fuldt ud; man trængte nok baade til Forstand og til en Smule Lærdom, syntes han. Det var heller ikke stor Trøst at faa for Jvar, da han flyttede til Nyboen. „Han har ikke andet end Slid og Slæb og Arbeid at vente sig alle sine Levedage, naar han sætter sig ned i denne Udmærk.“ Det var almindelig Tale. Men Jvar vidste vel, hvad han vilde. Han syntes saa godt om Stedet, at han ikke lod sig skræmme ved første Skud. Nyboen var ogsaa vakker, der den laa med Vier og Hauge ovenfor og lidt Hældning nedover mod Fjorden. Det laa ikke langt fra Bø, og Bygdeveien gik tværs igjennem.

J Smaagutdagene var vi ofte derude;

Stedet var saa stille og lunt. Frisk Stov var der, og imellem laa en og anden aaben grøn Plet med rislende Bække. Fjer om Søndagene drev vi flittig omkring der, plukkede Bær, byggede Damme og Brygger og lastede vore Stibe. Jo, der gik Legen friskt! Men snart kom en anden Tid, og væk var Hjemmet, Kammeraterne, Legepladsen og Meget og Mangt. Saa var det her forleden Sommer, jeg sad igjen hjemme paa gamle Tomter. Det var Søndagsmorgen, og jeg var tidlig paa Benene for at se, om jeg havde for mig en af disse blide, solklare Søndagsmorgener, som jeg huffer saa godt fra Barndommen af. Jo, ganske rigtig! Den var ligesaa ren, saa andagsfuld og smuk som for. De grønne Vier duste saa stærkt, Løvet synes at bævre i Solglandsen. Fuglene syngte omkap, som om de havde Sangerfest; Sommerfløet gjør sine Kast, og Duggen glimter i det friske Græs. Hvor blank ligger ikke Fjorden! Hvor skinner ikke Bræen der borte i det Fjerne! Og hoit, hoit over Alt blaaner Himmelen saa ren. „Sid det nu ogsaa var saa søndagsligt herinde i mit Hjerte!“ Saa tænkte jeg, da jeg gik bortestier Veien. For jeg vidste Ordet af, stod jeg ved Grinden, der stængte for Nyboen. Jeg maatte standse og se mig om. Her var skeet store Forandringer! En stor langagtig Firkant var indgjerdet. Den tætte Stov var borte, og en lys og venlig Plads visser sig med dyrkede Marker paa begge Sider af Veien. En og anden vakker Furu, endel Birk, Rogn og Hæg pryder Jorderne. Udenom staar endnu den tætte Stov; Fjorden blinker mellem Furulæggerne dernede. I den overste Del af Firkanten lyses en nymalet en-

etages Stuebygning med Sveifertag og store Vinduer. Se der — ved det ene Hjørne — ligger nok Haven med rødmalet Stakit og lidt længere oppe de smaa, men velstelte Uddusbygninger. Frodig Ager og Eng, lader det til. Men derne paa Jorden har jeg nok Jvar selv og flere med ham. Nu rusler han omkring i drivende hvide Skjortærmer med Piben i Munden og en liden Gut ved Haanden. Ved hans Side gaar Sigrid. Hun har trukket det klare Skaut fremover Hovedet, og paa sine Arme bærer hun en liden Pige. Nu gaar disse trofaste To omkring saa stille. De mindes sin Arbejdsdag og glæder sig over Bårten, som ser saa lovende ud. Og sikkert nok: De talke ogsaa i sit stille Sind den, som ene giver Bært.

Jeg stod snart hos dem. Begge blev inderlig glade, da de drog Kjendsel paa mig. „Det er rart at se en gammel Kjending igjen,“ tog Jvar tilorde.

„Ja, det gjer godt for Alle. Jeg kjendte Jer strag, men Stedet? Nei, om jeg har godt for at kjende det igjen tel.“ — „Gudstello! Vi har nu saavidt orket at faa ryddet væk det Bærste nu, saa Stykket er nok lidt forandret. Jeg gaar netop og ser paa et Stykke Nyland, jeg sik op i Vaar; det tegner sig godt.“ — „Det er nu vakkert Alt paa denne Tid, naar det staar i fuld Flor.“ bemærkede Sigrid, som derpaa tog de Smaa med sig og gif fra os. Jvar viste mig omkring paa hele Eiendommen, og det var ret en stor Nygge at se, hvorledes han havde smud Altting om, saaledes at Jorden bar bra baade Korn og For. Og Altting velstelt, saa det var lyst at se. Han havde meget at fortælle, og det vilde blive en lang Hystorie, som nok var værd at læse, om jeg var istand til at gjengive de smaa Begivenheder, som knyttede sig til de forskjellige Steder, vi pass-

serede, om de mange og haarde Kampe, han i Karevis havde ført med stærke Rodder og store Etene, med Myrer og Vand og meget andet. Nu var han Seierherre; han stod paa Slagmarken og kunde pege paa de grønne Ager og Enge, paa de tæffelige Huse, paa den triavelige Buskap, som beitede udenfor Gjerdet, paa de vakre velklædte Børn, — han kunde med Stoltthed pege paa alt dette og sige; Se, dette er mit Seierstegn! Om Noget vilde spørge ham om hans Vaabenmærke, kunde viskelig Jvar svare som en af de amerikanske Præsidenter i sin Tid: „Et Par Skjortærmer.“ — Men Gud raader for Seier og Velsigelse i Alt. Det viste Jvar godt. „Jeg har havt mangt et tungt Dag paa Nyboen,“ sagde han, „men ogsaa mangen velsignet Hviledag, og jeg ved nu som før, at Vorherre nok hjælper den, som forlader sig paa ham.“ Nu kom Sigrid og bad os ind. I Sandhed! Det er let at sætte sin Fod paa den Tærstel, som fører fra Orden og Menslighed ude til det samme inde. Det var, som Hyggen duftede mig indde fra det nyskurede Gulv med frist Ener paa, fra de rene Bægge med Naturens Farve og prydede med duftende Lov og Hæggeblomster. Her var lidet af dyr Stads at se, men Alt, som inde var, Bogsflabet paa Bæggen med Grundloos og Storching i hjemmegjorte Kammer paa hver Side, den store opslagne Bog med Salmebog ved Siden paa det lille Vangbord, alt sammen lige til den pudse Dvnsplade med Grønt paa Smyes at byde En Velkommen. Salmidikon og Melodibog havde ogsaa idag faaet Plads paa Bordet. Na jo, jeg kunde godt skjanne, at god Læsning, baade kristelig og anden Slags, samt Sang fremdeles var en kjær Syssel for disse To. Mens vi sidder og hygger os med en god Kopp Kaffe, kom-

mer En hoppende paa et Ben op over den lille Trappe. Han er snart inde, det er Lars, den ældste af Bornene, saadan omkring 12 Aar. Han havde nu været paa Posthuset efter Ugens Aviser. „Du faar vise den Fremmede dine Arbejder,“ sagde Faderen. Lars var ikke sen, men kom snart frem med Skrivebøger og andre Skolesager samt flere Smaating, han havde gjort med Kniven. Alt var bra for hans Alder. „Det er godt at kunne bruge Pennen,“ ytrede Faderen, „men at haandtere Kniven og være lidt hærdt trænges ogsaa af den, som skal bo her.“ Et sandt Ord. Sid mange Fædre tænkte som Ivar.

Det lider snart til Kirketid, jeg siger derfor Farvel. Ivar følger med paa Veien et Stykke. „Du har da rigtig faaet dig et hyggeligt lidet Hjem, Ivar.“ „Ja, det siger mange, hører jeg; og Gudsfelov! jeg siger det samme.“ Da jeg gav Ivar det sidste Vink, stod han ved Grinden. Det kom mig saa underlig godt fore, da jeg saa ham lufte Grinden sagte i, og han vendte sig opover

mod det lyse Hjem. Det syntes mig næsten, som om en Gudsengel hvøfede i min Sjæl: „Betsignet er den Mand, som tager Gud ataat i sit Stræv. Hans Grund er vel heget, og han finder et godt Hjem ogsaa der, hvor de Stolte og Mismodige kun se Fattigdom og tunge Tag.“ Ganske vist! Det maa være hos slige Mennesker, den Slags Taalmodighed findes, hvorom Østerlænderne sige, at den forvandler Morberblade til Atlast.

Nu ringe Klokkerne over paa den anden Side af Fjorden. De første Kirkebaade stævne allerede over mod Næsset, hvor Kirken ligger. Jeg skyndte mig hjem for at faa Folge, og om ikke re længe sidder jeg i den gamle Kirkestol og lytter med Menigheden til „Herrens Tale.“

Se der, nede i Kirken har jeg ogsaa Ivar og lille Lars.

Na ja! Dette var en sjon Dag, ret en af de „mange velsignede,“ som Ivar saa vakkert ytrede.

J.

Gaader og Opgaver.

No. 185. (Fogogriif.) Et Ord af 11 Bogstaver 1. 2 3. 4. 5. 6. er et Slags Fabrikat, som man ikke kan tage og sole paa, men som man opfanger med Dret; 7. 8. 9. 10. 11. betegner En, som fabrikterer Noget. Det Hele er Betegnelse for den, som fabrikfer 1. 2. 3. 4. 5. 6. Af Bogstaverne 1. 2. 3. 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11. kan et norsk Ordsprog sammensættes. NB. Nogle Bogstaver maa benyttes mere end en Gang.

Rettelse. I No. 20 Side 603, 2den Spalte Linie 10 nedenfra staar: Bonde, skal være: B a n d e.

Der er et meget stort Antal Abonnenter, som endnu staar tilbage med Betaling. Man bedes derfor venligst ikke at nøle længere, men strax indsende Restancen.

Adresse: R. Thronsen,
Box 1014 Decorah, Iowa.

Indhold: Familien Hældringen. — Den havaiiske Ørgruppe eller Sandwichsoerne. — Dr. D. J. Brochs Foredrag i den internationale Myntkonferens i Paris. — Et Søndagsbillede. — Gaader og Opgaver.

E. MATHER
JUSTICE OF THE PEACE,

NOTARY PUBLIC and COLLECTING AGENT.

Office over Spencers Harness Store - DECORAH, IOWA.

M. N. JOHNSON & BROTHER,
ATTORNEYS AT LAW,

M. N. Johnson,
NOTARY PUBLIC. }

DECORAH, IOWA.

DAN. NOBLE,
SADELMAGER.

handler med

Sadler, Svøber, Bidsler etc.

Decorah, - - - - Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffeovne samt Kobber- og Blisvarer, Gaardsredstaber og Verktøi, Bygningsmaterialier, sa som Binduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie.

Kobber- og Blisvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

P. H. WHALEN

handler med

Manufaktur- og Kolonialvarer,

Hatte og Huer, Stovler og Sko etc. etc.

Syd siden af Water Street = = = = Decorah, Iowa.

J. T. RELF,
PHOTOGRAPH,

handler med Kammer, Lister, Albums, Fjelds-Indfatninger, Stereoskop-Billeder etc
Gamle Billeder kopieres.

Smaa børn fotograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. Alle mine Negativbilleder retucheres af den anerkjendt dygtige Retuchør, Miss Emilie Christopher. Afleg mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgomerys Drugstore,
Decorah, Iowa.

Norfolk Hotel.

CHRISTIANIA HOUSE, tæt ved Washington St. Broen,
DECORAH, IOWA,

anbefales Rejsende af
Gode Staldrum findes til Afbenyttelse. **Anders N. Njome.**

PETER GJEMS,

Reisende Agent for

G. R. Montagues LaCrosse Steam Marble Works,
tegner Abonnement paa „**For Hjemmet**“. De, som tegne sig
paa hans Liste, kunne betale Kontingenten til ham.

Ældre Bind af „**For Hjemmet**“.

11te og 12te Bind (1876 I og II), 13de og 14de Bind (1877, I og II),
og 17de Bind (1879 I.) er udsolgt.

15de Bind (1878, I.) indeholdende 1ste Halvdel af den interessante Skil-
dring „Philip Ashton eller den nye Robinson“, „Martyren i St. Andrews“
„Jacob Flints Reise“, „Artemedes“, m. m. N., sendes portofrit for \$1.00

16de Bind (1878, II.) indeholdende sidste Halvdel af Fortællingen „Philip
Ashton“, „Elisabeth“, en dansk Fortælling, „Stanleys Reise paa Kongofoden“,
„Skovstjernen“ (Missionær Sjellstedts Ungdomshistorie) og meget andet inter-
essant Læsestof, sendes portofrit for \$1.00; begge disse Bind for \$2.00

18de Bind, se 2den Side af Omslaget.

19de Bind, indeholdende blandt Andet „En ung Piges Historie“ og Mis-
signsberetningen „Sex Aar blandt de røde Indianere“, portofrit for \$1.00.

20de Bind, indeholdende den ualmindelig interessante og lærerige Rei-
sefortælling „Nordvest-Pasfagens Opdagelse“ foruden meget andet udvalgt
Læsestof, portofrit for \$1.00; alle 5 Bind for \$4.00.

☞ Hvert Bind bestaar af 12 Hester og udgjør 384 store Ottavsider, Titels-
blad og Indholdsregister indbefattet. Adresse: R. Thronsdjen,
Dr. 1014, Decorah, Iowa.

To Søstre, en Fortælling fra en norsk Fjeldbygd (4 Hester af „**For
Hjemmet**“) portofrit for 25 Cts.
Adresse: R. Thronsdjen, Dr. 1014, Decorah, Iowa.

For 10 Cents sendes portofrit et Hefte, indeholdende
„**Do ældgamle Sange fornyede**“,

nemlig **Solvtalvisen** og **Den guldne ABC** 8 for 50 Cts., 20 for
\$1.00, 100 for \$3.50. Adresse: R. Thronsdjen, Dr. 1014, Decorah, Iowa.

RUDOLPH & SON,
Apothekere og Boghandlere,

Decorah, Iowa.

Lægemidler tilberedes samvittighedsfuldt efter Lægers Recepter.

Iver Larsen
sælger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
i Brødrene Gulliksons forrige Store.
Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre-Væge.
Decorah = = Iowa.

Philip Ashton eller den nye Robinson,
Martyren i St. Andrews, Jacob Flints Reise, Elisabeth, en dansk Fortælling,
Skovstjernen (Missionær Fieldstedts Ungdomshistorie) — alle disse og flere
mindre Fortællinger samt meget andet interessant Læsestof findes i 9de Uar-
gang (15de og 16de Bind, 24 Hefter) af „For Hjemmet“, der sendes porto-
frit til hvilken som helst Adresse i de For. Stater og Canada for \$2.00.
Adresse: N. Thronsjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

Ny Möbelhandel.
J. JACKWITZ.
DECORAH, IOWA.

Alle Slags Møbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Ei-
ders billigste Priser. Reparationer udføres.
Ligklister havees paa Lager. Begravelser besørjes.

Nogle Rest-Eremplarer af
Socrates's Forsvarstale ved Platon
samt Fortællingen „To Søstre“ (8 Hefter af „For Hjemmet“) sendes ti-sam-
men portofrit for 35 Cents.
Adresse N. Thronsjen, Decorah, Iowa.

F. D. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
Adams Block. **DECORAH, IOWA**

Fem Bind af „For Hjemmet“,

nemlig 15de, 16de 18de, 19de og 20de.

(Urgangen 1878, sidste Bind af 1879, samt Uarg. 1880), hvilket til-
sammen udgjør 60 Hefter eller 1820 Sider med udvalgt og afveg-
lende Læsestof samt Titelblade og Registre, sendes porto frit for \$4.00.

Adresse: **A. Thronsjen,**
Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Høiskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er
\$30.00 for Skoleaaret (10 Maanedes) og for en Termin i Forhold. Koft billig.
Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren
Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

P. E. Haugen,

— Eier af —

Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmænd i Winnesheit og Allamatee
Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead
Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige
Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at expedere alle Ordres
med kort Varfel. Jeg har fitret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og
billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norste Stenbyggere, har Landsmænd den
Fordel, at de kan faa sin Inscription feilfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor
man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret Dhr. Harvey Miller og
Julius Rosenheimer. P. E. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive
mig samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Teg-
ninger med vedfjet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar,
han udvælger, tilligemed Ordre og Inscription samt nærmest Feragts-Office.

P. E. Haugen.